

***MENINIO UGDYMO
METODINĖ MEDŽIAGA
FOTOGRAFIJA***

(V-VIII KLASIŲ MOKINIAMS)

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

KAUNAS 2011



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Meninė veikla - tai universali vaiko visuminio ugdymo priemonė. Ji atveria plačias galimybes pajauti ir stebėti grožį, žadinti poreikį bendrauti su menu ir jį kurti.

Meninis ugdymas – tai neatskiriama bendrojo kultūrinio ir socialinio ugdymo dalis, tolesnio moksleivių mokymosi, gyvenimo bei darbo dabarties bei ateities visuomenėje kokybės ir sėkmės prielaida.

„Menas – užpildo bet kokios talpos indą, perima visą žmogaus sielą, jo sąmonę, taip suteikdamas sielai sparnus į neribotą laisvę ir siekius.“

Viktor E. Frankl

„Fotografas privalo žinoti ne tik tai, ką reikia įtraukti į kadra, bet ir tai, ką verčiau palikti už jo.“

John Hedgecoe



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Meninio ugdymo (*FOTOGRAFIJOS*) metodika ruošama siekiant produktyvaus kultūros įstaigų ir bendrojo lavinimo mokyklų bendradarbiavimo.

Ši *FOTOGRAFIJOS* metodika bus taikoma mokiniams. Ji paruošta I - XII klasių moksleiviams, segmentuojant juos pagal 3 klasių grupes: I-IV, **V-VIII** ir IX-XII klasių mokiniams.

Metodinę medžiagą parengė:

Fotografas Rolandas Parafinavičius,
Fotografė Akvilė Snarskienė,
metodologė Edita Tamulevičiūtė.



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

TURINYS

Metodinėje medžiagoje pavartotų terminų ir santrumpų žodynėlis.....	6
Įvadas	9
Metodinės medžiagos pagrindimas	10
Metodinės medžiagos tikslas	11
Metodinės medžiagos uždaviniai	12
Bendroji dalis	13
Fotografijos istorija.....	13
Pinhole – fotoaparatas be lęšio.....	13
Fotoaparatų apžvalga	13
Fotografijos pagrindai	21
Šviesa	21
Frontalusis apšvietimas	22
Šoninis apšvietimas.....	23
Kontražūrinis apšvietimas.....	24
„Kaip teisingai užrašyti šviesą?“.....	25
Diafragma.....	26
Objektyvas	27
Pagrindiniai fotografavimo režimai	28
Judesys	30
Išlaikymas	30
Jautrumas (ISO)	32
Baltos spalvos (B/W) balansas.....	33
Kontrastas.....	35
Kompozicijos pagrindai arba „kaip teisingai sukomponuoti kadra prieš fotografuojant“	37
Spalvos	41



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Blykstė	42
Emocijų ir nuotaikų perteikimas fotografijoje	45
Nuotraukų redagavimas	46
Patarimai pradedantiesiems fotografams	47
Praktiniai užsiėmimai.....	60
Literatūros sąrašas.....	62
Naudingos nuorodos	63
Dalomoji medžiaga	64



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Metodinėje medžiagoje pavartotų terminų ir santrumpų žodynėlis

Achromatinis fonas - bespalvis, nesusiskaidęs ar neskaidantis į spektro spalvas;

Baltos spalvos (BW) balansas – apšvietimo šviesos atspalvio nustatymas;

Blendė - objektyvo gaubtas, apsaugantis lęšius nuo šviesos spindulių;

Blykstė - tai šviesos šaltinis, kuri išspinduliuoja intensyvios šviesos blyksnį prioritetas - pirmenybė;

Camera obscura (lot. tamsus kambarys, taip pat dar vadinamas pinhole – angl. adatos skylutė) – optinis įrenginys, naudotas dailininkų ir turėjęs įtakos fotografijos atsiradimui.

Charakteristika - apibūdinimas, skiriamųjų ypatybių nusakymas;

Defektas - trūkumas, yda;

Diafragma – prietaisas fotoaparato objektyvo optiniame centre, skirtas reguliuoti praeinančių šviesos spindulių srautą;

Diafragmos prioritetas – pusiau automatinis fotografavimo režimas, kai diafragmą pasirenkame patys, o kitus parametrus priderina fotoaparatas;

Difuzorius - šviesos sklaidytuvas;

Dinamika - kokio nors reiškinio kitimas, raida ko, nors eiga.

Disharmonija - garsų, spalvų, linijų ir pan. nesuderinimas, nedarnumas; priešingai harmonija;

Dominuojantis - vyraujantis, pirmaujantis;

Eksponavimas - leisti šviesai veikti fotografinę medžiagą, išlaikyti;

Ekspromtas - nepasirengus atliekamas dalykas (sakoma kalba, kuriamas ar atliekamas kūrinys);

Ekspozicija – užfiksuotas vaizdas (atdaro objektyvo išlaikymo laikas, eksponavimo dydis); diafragmos, išlaikymo ir ISO kombinacija;

Eksponometras - prietaisas išlaikymui nustatyti;

Faktūra - daikto, kūrinio paviršiaus dirbimo arba sandaros ypatumai;

Fragmentas - ko nors nedidelė dalis, nuotrupa.

Harmoningas - darnus;

Intensyvus - energingai atliekamas, įtemptas, įtampus, smarkus.

ISO – šviesai jautraus pagrindo jautris šviesai; žiūrėti "jautumas";

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Išlaikymas – laiko tarpas, kurį fotoaparatas įleidžia šviesą; laiko tarpas, per kurį leidžiame šviesai tekėti;

Išlaikymo prioritetas – toks fotografavimo režimas, kai išlaikymą nustatote jūs, o kitus parametrus fotoaparatas parenka automatiškai;

Ižvalga – ižvelgimas, įsigilinimas, numatymas;

Jautrumas – (žymimas ISO vienetais) nusako kiek bus jautri šviesai foto juostelė arba skaitmeninio fotoaparato sensorius;

Kadras - per objektyvą juostoje projektuojamas vaizdas, juostoje atsirandantis vienas paveikslėlis;

Kompozicija - meno kūrinio elementų išdėstymas, jų tarpusavio ryšys ir santykis su visuma;

Kontrastas (pranc. contraste – ryški priešingybė, skirtumas) pats savaime neegzistuoja. Tai skirtingų kokybių sugretinimas; skirtumas tarp lyginamų objektų, ryškus priešingumas, priešingybė;

Korekcija - taisymas, gerinimas;

Negatyvus – neigiamas;

Objektyvas - optinio prietaiso dalis, kurią sudaro lęšis arba lęšių sistema, praleidžianti spindulius, einančius nuo stebimojo objekto pvz. fotoaparato.

Optinis didinimas – objektyvo didžiausio ir mažiausio židinio nuotolio santykis nurodomas ant objektyvo;

Parametras - 1. raidinis koeficientas, kiekvienu konkrečiu atveju turintis pastovią reikšmę. 2. fiz.,tech. dydis, kuriuo apibūdinama proceso, reiškinių ar mašinos ypatybė;

Peizažas – kūrinys, vaizduojantis natūralų ar žmogaus pakeistą vietovaizdį;

Pentaprizmė [penta... + prizmė] - penkiakampė prizmė, pakeičianti šviesos spindulių kryptį 180°;

Pinhole (angl. adatos skylutė) – fotoaparatas be objektyvo;

Režimas - padėtis;

Ryškumo gylis (angl. depth Of Field) – ta nuotraukos dalis, kurioje visi objektai atrodo ryškūs nuo priekinio iki galinio ryškaus plano;

Ryškumo zona – žiūrėti "ryškumo gylis";

Sensorius - jutiklis;

Siluetas - 1. šešėlio pavidalu vaizduojamas daiktas, 2. dunksančio daikto kontūrai;

Siužetas - įvykių seka, atskleidžianti veikėjų charakterius ir sudaranti kūrinio turinį;



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Tekstūra - (lot. textura) – medžiagos sandaros ypatybės, atsiradusios veikiant fiziologiniams, cheminiams ir fiziniams procesams;

Vaizdo ieškiklis - fotoaparato prietaisas, per kurį matomas toks vaizdas, koks bus nuotraukoje;

Veidrodinis fotoaparatas - yra fotoaparatas, kuris būna dviejų arba vieno objektyvo. Fotografuojant matiniame stikle matomas vaizdas, formuojamas objektyvo, toks, koks jis bus nuotraukoje.

Židinio nuotolis – optinės sistemos dydis, nurodantis, kaip stipriai sistema surenka ar išsklaido šviesą. Tai atstumas nuo lęšio ar veidrodžio centro iki jų židinio;

Židinio nuotolio daugiklis (angl. crop factor) – toks skaičius, kuris nurodo kiek kartų fotoaparato sensorius yra mažesnis už pilną kadra.

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Įvadas

Meninė veikla - tai gebėjimas įsivaizduoti, pajusti, kurti, grožėtis. Tai vaiko atvirumas estetiniam išpūdziams, jautrumas gamtos, vaiką supančios aplinkos bei meno kūrinų grožiui. Tai poreikis išreikšti save meno kalba: spalvomis ir linijomis, muzikos garsais ir judesiais, raiškiu žodžiu ir vaidyba. Gebėjimas tyrinėti įvairias meninės raiškos priemones, spontaniškai išreikšti savo nuotaiką, jausmus, mintis, santykį su pasauliu, atrasti individualų, savitą raiškos stilių, gebėjimas kurti vaizduojant, muzikuojant, vaidinant, šokant, žaidžiant.

Vaiko meninė kompetencija apima šias meninės raiškos ir kultūros pažinimo sritis: dailė, muzika, teatras, šokis. Visos šios sritys turi ugdomąją vertę ir yra labai svarbios vaiko intelekto raidai, jo meninių, pažintinių, komunikacinių bei socialinių gebėjimų sklaidai. Dėl savo įvairumo ir universalumo meninė veikla yra savita ir nepamainoma pažinimo forma. Tai universali vaiko visuminio ugdymo priemonė. Ji atveria plačias galimybes pajauti ir stebėti grožį, žadinti poreikį bendrauti su menu ir jį kurti.

Meniniai projektai suteikia galimybę vaikams visapusiškai tyrinėti meno pasaulį, patiems aktyviai veikti, numatyti, ieškoti ir atrasti, spręsti problemas. Viena meninės veiklos sritis praturtina kitą, padeda susidaryti vientisus meninius vaizdinius, vienu metu išbandyti ir derinti saviraišką bei kūrybą vaizdu, žodžiu, judesiu, garsu, balsu.

Meninis vaikų ugdymas pasižymi veiklos rūšių įvairove. Jis apima ir meninę raišką, ir gamtos bei meno reiškinių pažinimą. Meno projektai gali būti siejami su vaikų ugdymo sritimis: etnokultūra, gamta, ekologija, sveikata, kalba, žaidimais... Tuo būdu meninis ugdymas natūraliai tenkina vaiko įgimus psichologinius saviraiškos ir pažinimo poreikius. Kūryba atveria savitą ir turtingą prasmų bei vertybių pasaulį, kurio pažinimas yra toks pat reikšmingas, kaip ir mokslinis, matematinis, religinis ir kt. pažinimas.

Meninė veikla sustiprina teigiamą savęs vertinimą, kūrybinių galių pajautimą, laisvą kalbėjimą geriau suvokiant savo išgyvenimus, svajones ir nuotaikas. Ji padeda vaikui pažinti ir išreikšti save, lavina kūrybines galias, padeda ugdytis ir atsiskleisti gabumams, turtina emocinę patirtį, turi lemiamos įtakos intelekto raidai.

Meninė raiška yra puiki priemonė ugdyti ir plėtoti vaiko socialinius ir komunikacinius gebėjimus. Meninio ugdymo procese veiksmingai ir harmoningai ugdoma visa žmogaus asmenybė – kūrybinė, intelektinė, emocinė, fizinė jo galios, verbalinė ir neverbalinė raiškos gebėjimai, vertybinių nuostatų sistema.



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Meninė ir estetiinė moksleivių bei visos visuomenės kompetencija, sąmoningas požiūris į dabarties meno, tikrovės estetiinę raišką turi padėti laiduoti kultūros tęstinumą, esminės žmogiškosios patirties, žinių ir vertybių perdavimą iš kartos į kartą.

Metodinės medžiagos pagrindimas

Meninis ugdymas - tai neatskiriama bendrojo kultūrinio ir socialinio ugdymo dalis, tolesnio moksleivių mokymosi, gyvenimo bei darbo dabarties bei ateities visuomenėje kokybės ir sėkmės prielaida. Meninis ugdymas reikalingas kiekvienam žmogui.

Menas laikomas tam tikra kalba ir komunikacijos priemone, kuriai suprasti bei vartoti reikia meninės ir estetiinės kompetencijos.

Asmeniui gebančiam stebėti, išgyventi ir suvokti meno kūrinį, tenkinamas jo meninio pažinimo interesas, didinamas sąmoningumas, išplečiamos objektyviojo ir ypač subjektyviojo pasaulio pažinimo ribos.

Ši metodinė medžiaga prisidės prie moksleivių asmeninės saviraiškos, estetiško suvokimo gebėjimų ugdymo, suteiks galimybę vaikams patiems aktyviai veikti meninėje veikloje, numatyti, ieškoti sprendimų, juos atradus – panaudoti, sprendžiant iškilusias problemas.

Ugdant moksleivių meninius gebėjimus, kartu plėsis ir jų estetiško suvokimo galios. Kad estetiškas suvokimas, interpretavimas bei vertinimas būtų gilesni, pagrįstesni, įvairiapusiškesni, moksleiviams suteikiama esminės *FOTOGRAFIJOS* meno teorijos žinios, taip pat trumpai supažindinama su *FOTOGRAFIJOS* istorijos ištakomis, raida.

Meninio ugdymo pagalba galima iš esmės padidinti asmens dalyvavimo įvairioje socialinėje bei kultūrinėje veikloje galimybes.

Metodinė medžiaga prisidės prie moksleivių kultūrinės aplinkos kūrimo, jos pertvarkymo, meninės raiškos gebėjimo, savęs atradimo, pasaulėžiūros plėtimo, kasdienės ir neįprastos patirties raiškos, savistovio kūrybos darbų rengimo.



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Metodinės medžiagos tikslas

Kiekvienas vaikas yra unikali ir nepakartojama asmenybė. Visa veikla, kurioje dalyvauja vaikas, skirta jo asmenybės tobulėjimui bei plėtotei, yra svarbi savęs atskleidimui ir saviraiškai.

Meninio ugdymo (*FOTOGRAFIJOS*) metodikos tikslas – suteikti mokiniams pagrindines fotografijos žinias, paruošiant juos savarankiškam kūrybinės užduoties atlikimui.

Ugdant bendrą kultūrinį, meninį išprusimą bei informacinių technologijų taikymo patirtį, plėtoti meninę ir estetinę kompetenciją, būtiną tenkinant praktinio gyvenimo poreikius.

Ugdyti kuriančią asmenybę, brandinti kūrybiškai, laisvai mąstantį žmogų, pasitikintį savo kūrybine jėga ir talentais.



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Metodinės medžiagos uždaviniai

- Suteikiant fotografijos meno istorijos, teorijos, fotografijos priemonių valdymo pradmenis - pagrindus paruošti moksleivius savarankiškai kūrybai;
- Atskleisti moksleivių meninės raiškos gebėjimus kuriant;
- Praplėsti vaikų pasaulėžiūrą, suteikiant nekasdienės patirties, sudarant sąlygas vaikams atsiskleisti, atsikratyti kompleksų. To siekti lavinant meninį skonį;
- Lavinti vaikų tikslinę veiksmo motyvaciją, mąstymą, - abstraktų ir konkretų, sistemingą ir detalizuojamą, loginį ir asociatyvų. Ugdyti intelektą įvairiomis pažinimo formomis.
- Ugdyti emocinį suvokimą ir jausmų kontrolę. Mokyti intuityviai mąstyti, „skaityti tarp eilučių“, derinti sąmoningą kūrybą, nuojautą ir raciją. Padėti harmoningai bręsti jaunai individualybei.
- Atliekant komandines užduotis tobulinti bendravimą tarp visų tikslinių grupių: mokinys – mokinys, mokinys – mokytojas, mokinys - tėvai;
- Vaikų kūrybai ir saviraiškai taikyti tiek žinomas, tiek ir naujas meno priemones;
- Siekti sukurti kultūrinę aplinką sąlygojančią patyčių ir diskriminavimo mažėjimą;

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Bendroji dalis

Daugelis žmonių sutrinka paklausti, kas gi, galų gale yra ta fotografija? Visi žino, kad galutinis produktas yra nuotrauka, bet daugelis negali atsakyti į paprasčiausią klausimą – kokį veiksmą atlieka fotografas kelyje į nuotrauką? Tapytojas tampa dažus. Skulptorius smeigia kalną. O ką daro fotografas? „Spaudžia mygtuką“, - naiviai samprotauja dažnas pradedantysis.

Belieka atsigęžti į patį žodį **FOTOGRAFIJA**, kuris, išvertus į lietuvių kalbą reiškia – **ŠVIESOS UŽRAŠYMAS** (gr. *photos* – šviesa, *grapho* – rašau).

Viskas paprasta – fotografas savo instrumentu UŽRAŠO ŠVIESĄ, atsispindinčią nuo fotografuojamo objekto. Šviesą jis užrašo ant šviesai jautraus pagrindo, įrengto fotoaparate - XX amžiuje tai dažniausiai būdavo fotojuosta, šiandien – jutiklis (matrica).

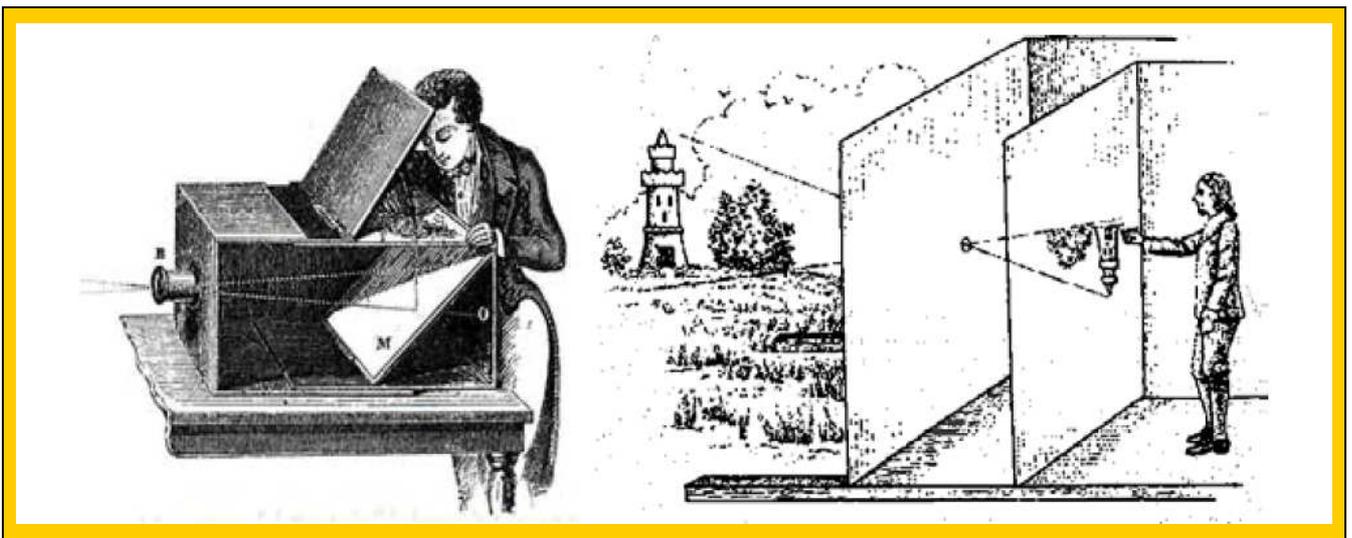
Fotografijos menas yra glaudžiai susijęs su kitais vaizduojamaisiais menais - čia galioja tie patys kompozicijos dėsniai kaip ir dailėje, lygiai toks pat svarbus fantazijos vaidmuo kūryboje. Nuo kitų vaizduojamųjų menų fotografija išsiskiria išraiškos priemonėmis – svarbiausia fotografijoje yra suprasti bei suvaldyti šviesą, teisingai ją užrašyti. Po to seka kūrybinio - fotografinio matymo ugdymas. Iš kitų vaizduojamųjų meno šakų fotografija išsiskiria ir tikimybe, kad kūrybinį sprendimą teks priimti žaibiškai, nes būtent fotografijai būdingas **akimirkos trapumas**.

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Fotografijos istorija

Fotoaparatai sukurti tokiu pačiu principu kaip ir žmogaus akis. Vaizdas apverčiamas, t.y., vaizdas matomas atvirkščiai. Spalvos skirstomos pagal spindulio temperatūrą.

Camera obscura (lot. tamsus kambarys, taip pat dar vadinamas pinhole – angl. adatos skylutė) – optinis įrenginys, naudotas dailininkų ir turėjęs įtakos fotografijos atsiradimui. Pirmasis apie šią techniką užsiminė kinų filosofas Mo-Ti (gyvenęs 5 amžiuje prieš Kristų). Vėliau apie tai rašė Aristotelis, bei daugelis kitų žinomų mokslininkų ir astronomų, tačiau pirmasis detalus prietaiso aprašas atsirado 1485 m., jo autorius – Leonardas da Vinčis.

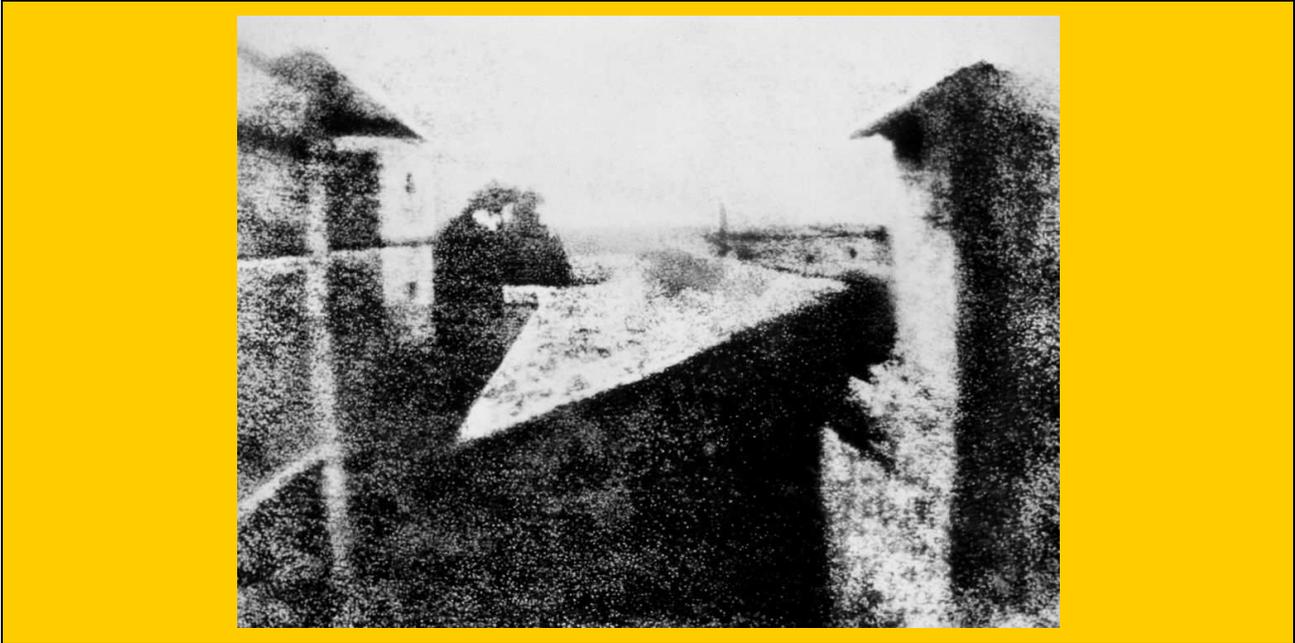


Camera obscura pavyzdžiai (paveikslėliai iš interneto)

Camera obscura – pro mažą skylutę išsiskverbianti šviesa ant visiškai tamsios patalpos sienos projektuoja apverstą vaizdą. Taip buvo atrastas fotografavimo būdas. Šiuo būdu gaunamą išorinio vaizdo projekciją dailininkai perpiešdavo ant popieriaus. Pinhole fotoaparate priešpriešinė sienelė turi jautrų šviesai paviršium, kurio dėka gaunama pinhole fotografija.

Pirma sėkminga nuotrauka „Vaizdas į miesto stogus“ buvo padaryta 1827 metų birželį/liepą. Ją naudodamas medžiagą, kuri būdama šviesoje sukietėja, padarė prancūzas Žosefas Niceforas Niepsas. Nuotraukai padaryti reikėjo 8 valandų ekspozicijos (buvimo šviesoje).

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113



Nicéphore Niépce's seniausia pasaulyje fotografija „*Vaizdas į miesto stogas*“
(„View from the Window at Le Gras“ 1826 m.).
Nuotrauka iš interneto

Niepsas labai sunkiai sirgo ir vienam jam tęsti savo bandymų nebūtų pavykę. Tad 1829 metais Niepsas sutiko bendradarbiauti su prancūzu Luisu Daguerre. Nors Niepsas vos po ketverių metų mirė, Daguerre bandymus tęsė. Netrukus jis atrado būdą, kaip kurti fotografijos plokšteles (fotoplokšteles). Tai procesas, kuris labai žymiai – nuo 8 valandų iki pusvalandžio – sumažino ekspozicijos (išlaikymo) laiką. Daguerre taip pat atrado, jog panardinant vaizdą į druską, šis tampa nuolatinis ir neišnyksta. Daguerro atrastas procesas buvo pavadintas dagerotipija, o gauti vaizdai – dagerotipais. Dagerotipija išplito visame pasaulyje ir egzistavo apie 15 metų.

Originali Daguerre fotokamera svėrė apie 50 kg! Jos dydis prilygo vidutinio dydžio televizoriui, tačiau svėrė ši kamera tris kartus daugiau.

Teigiama, kad Louis'o Daguerre 1838 metų pavasarį pačioje judriausioje Paryžiaus gatvėje darytoje nuotraukoje pirmą kartą užfiksuotas žmogus – tai nedidelė žmogaus figūrėlė. O kur kiti žmonės? Mįslę įminti nesunku. Juk vienas pirmųjų vaizdo fiksavimo procesų dagerotipija nebuvo tobula – vaizdo eksponavimas sidabru padengtoje plokštelėje užtrukdavo minutes ar net valandas. Tad

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

beveik visus žmones šioje nuotraukoje „nuplovė“ ilgas 10 minučių išlaikymas. Liko tik vienas džentelmenas, kuriam gana ilgai valė batus...



Louis Daguerre „Boulevard du Temple“, 1838

Nuotrauka iš interneto

Oficialiai šiuolaikinės (tokios, kokia mes ją dabar laikome) fotografijos gimimo data laikoma 1839 metų sausio 7 diena. Tą dieną prancūzas fizikas Fransua Arago Paryžiaus mokslų akademijoje paskelbė apie Niepso bei Daguerre išradimą ir jį čia pat visuomenei pademonstravo.

1939 metų rugpjūčio 19 dieną apie dagerotipiją informuota plačioji visuomenė, spaudoje paskelbti išsamūs straipsniai.

Tačiau *fotografijos terminą* pirmasis 1939 metais panaudojo seras Džonas Heršelis.

1939 metų kovo 14 dieną jis Karališkajai akademijai pristatė veikalą „Užrašai apie fotografijos meną, arba cheminių šviesos spindulių pritaikymas vaizdo atvaizdavimui“. Čia, be fotografijos termino, buvo pavaizduoti ir tokie terminai, kaip negatyvas, pozityvas bei momentinė nuotrauka (*snapshot*).

Beje, beveik kartu su prancūzais, savo išradimą, kaip popieriuje, išmirkytame chlorido druskos tirpale, išgauti vaizdą, 1839 metų sausio 31 dieną pademonstravo anglas Foksas Talbotas. Procesas buvo negatyvinis-pozityvinis, nuotraukas buvo galima tiražuoti. Talbotas vėliau užpatentavo šį išradimą ir procesą pavadino *kalotipija* (arba *talbotipija*).

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Pinhole – fotoaparatas be lęšio

Pinhole (angl. adatos skylutė) – tai fotoaparatas be objektyvo. Tiksliau be įprasto objektyvo. Jame šviesos srautas eina pro labai mažą skylutę ir projektuojamas ant šviesai jautraus paviršiaus. Norint gauti pakankamai ryškų vaizdą, skylutė turi būti gana maža – 0.1-0.5 mm. Tokia maža anga praeina pakankamai mažas šviesos srautas, todėl vaizdas eksponuojamas ilgai – nuo sekundžių iki dienų.

Šiais laikais Pinhole technika fotografai naudojami tik dėl smalsumo ar entuziazmo, noro sukurti ypatingas meniškas nuotraukas. Jie gaminasi kameras iš kavos, arbatos, tabako, batų dėžučių, „coca colos“ skardinių ir t.t.



Pinhole fotoaparatai pagaminti iš degtukų dėžučių
Nuotrauka iš interneto

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113



Pinhole nuotraukų pavyzdžiai

Paskutinis balandžio sekmadienis – pasaulinė Pinhole fotografijos diena.
Daugiau informacijos apie pinhole galima rasti internete www.pinhole.lt ir www.pinhole.org.

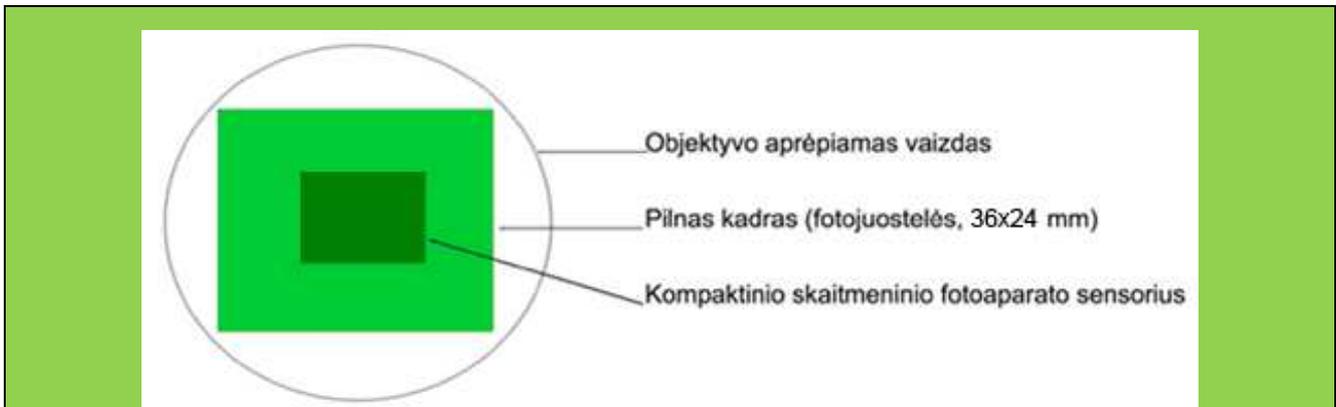
PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Fotoaparatų apžvalga

Svarbiausias praėjusio amžiaus pokytis fotografijoje buvo *skaitmeninės* eros pradžia. Tačiau galima pasakyti ir taip: kuo daugiau daiktai keičiasi, tuo daugiau jie išlieka tokie patys.

Fotoaparatas, kad ir koks jis būtų, tebėra šviesai nepralaidi dėžė su lęšiu viename gale ir šviesai jautria priemone (fotojuosta arba vaizdo sensoriumi) kitame. Šviesos išsiskverbimo per objektyvą ir vaizdo užfiksavimo proceso (ir juostiniame, ir skaitmeniniame aparate) esmė lieka ta pati, o užfiksuotas vaizdas vis dar tebevadinamas ekspozicija.

Tam, kad sumažintų gamybos išlaidas ir padarytų gamybos procesą paprastesniu, fotoaparatų gamintojai kūrė, kuria ir greičiausiai dar ilgai kurs šiek tiek mažesnius sensorius, lyginant su įprastu kadro dydžiu. Mažesnio sensoriaus pasekmė – židinio nuotolio daugiklis (angl. crop factor). Tai toks skaičius, kuris nurodo kiek kartų fotoaparato sensorius yra mažesnis už pilną kadra.

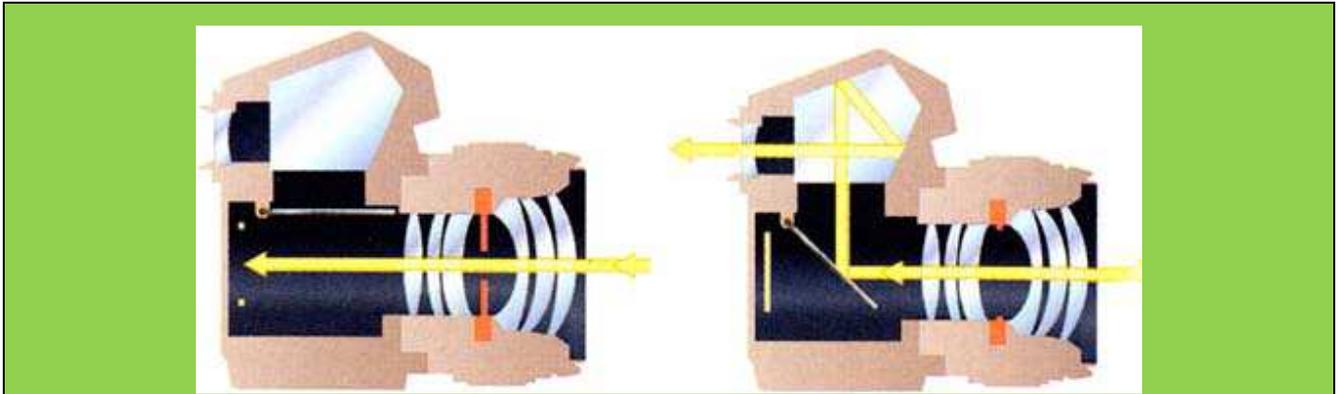


Dėl mažesnio sensoriaus per tą patį objektyvą vietoj pilno kadro vaizdo matysime tik „iškirptą“ jo viduriuką.

Tiesioginio vaizdo ieškikliai neveidrodiniuose fotoaparatuose negali atvaizduoti tiksliai tokio vaizdo, koks matomas pro objektyvą.

Veidrodiniame fotoaparate, veidrodinis ir pentaprizmė sufokusuoja šviesos spindulius vaizdo ieškiklyje.

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113



Šviesos kelias fotografavimo metu

Šviesos kelias į vaizdo ieškiklį

Paveikslėlis iš „John Hedgecoe. Fotografijos knyga“

Fotografavimo procesas:



Fotografavimas/vaizdo užfiksavimas vyksta atidarant ir uždarant fotoaparato užuolaidėles

Pavyzdys iš <http://www.mikasbinkis.lt>

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Fotografijos pagrindai

Nemanykite, kad norint padaryti įdomių nuotraukų, būtina pirkti brangų fotoaparata ar turėti visą kalną įvairios fotografavimo įrangos. Svarbiausia yra tai, kaip jūs matote pasirinktą objektą ir kaip sugebate, parinkdami kompoziciją ir pasitelkę fotografavimo techniką, savo viziją paversti fotografiniu vaizdu.

Kad galėtumėte maksimaliai atskleisti fotografuojamo siužeto grožį, svarbu gerai žinoti savo fotoaparato galimybes. Juo geriau išmanysite savo fotoaparato valdymą, funkcijas ir objektyvo galimybes, tuo daugiau dėmesio galėsite skirti kompozicijai ir meninei raiškai.

Šviesa

Šviesa fotografijoje vienas iš esminių dalykų. Jei nebūtų šviesos, negalėtume užfiksuoti to, ką norime, kas mus supa – apskritai nieko.

Mūsų akys mato daug daugiau nei bet kokia technika – daugiau šviesos, daugiau pustonų ir daugiau subtilybių. Todėl kartais nusiviliame, kad nuotraukoje nepavyko perteikti to, ką matėme ir jautėme. Skiriasi net nuotrauka matoma kompiuteryje nuo atspausdintos. Ekране šviesa spindi iš ekrano, nes joje yra šviesą skleidžiantys elementai. O atspausdinus nuotrauką ant popieriaus – negausime to švytėjimo efekto ir nuotrauka atrodys blankesnė. Fotografija kaip koks filtras – viską prigesina. Todėl reikia daug praktikuotis ir mąstyti fotografiškai. Stebėti šviesą, ją prisijaukinti ir, pasitelkus esamos technikos charakteristikas, maksimaliai perduoti ir sustiprinti šviesos efektą...

Mus supančius daiktus matome todėl, kad jie yra apšviesti. Šviesa daro įtaką fotoatvaizdo įtaigumui ir veikia žiūrovo nuotaiką. Ji gali būti įvairaus intensyvumo, *natūralioji* arba *dirbtinė*, *kryptinga* arba *išsklaidyta, turinti kokį nors atspalvį arba be jo*.

Taip pat šviesa gali apšviesti objektą iš įvairių pusių. Šviesa iš priekio - *frontalusis apšvietimas* panaikina daiktų faktūrą, sukuria plokščią atvaizdą. *Šoninis apšvietimas*, priešingai, pabrėžia formą ir faktūrą, nuotraukos spalvos tampa gilesnės, sodresnės.

Fotoatvaizdo komponavimas tiesiogiai priklauso nuo to, kaip apšviestos įvairios kadro dalys, kur yra išsidėstę šešėliai.

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

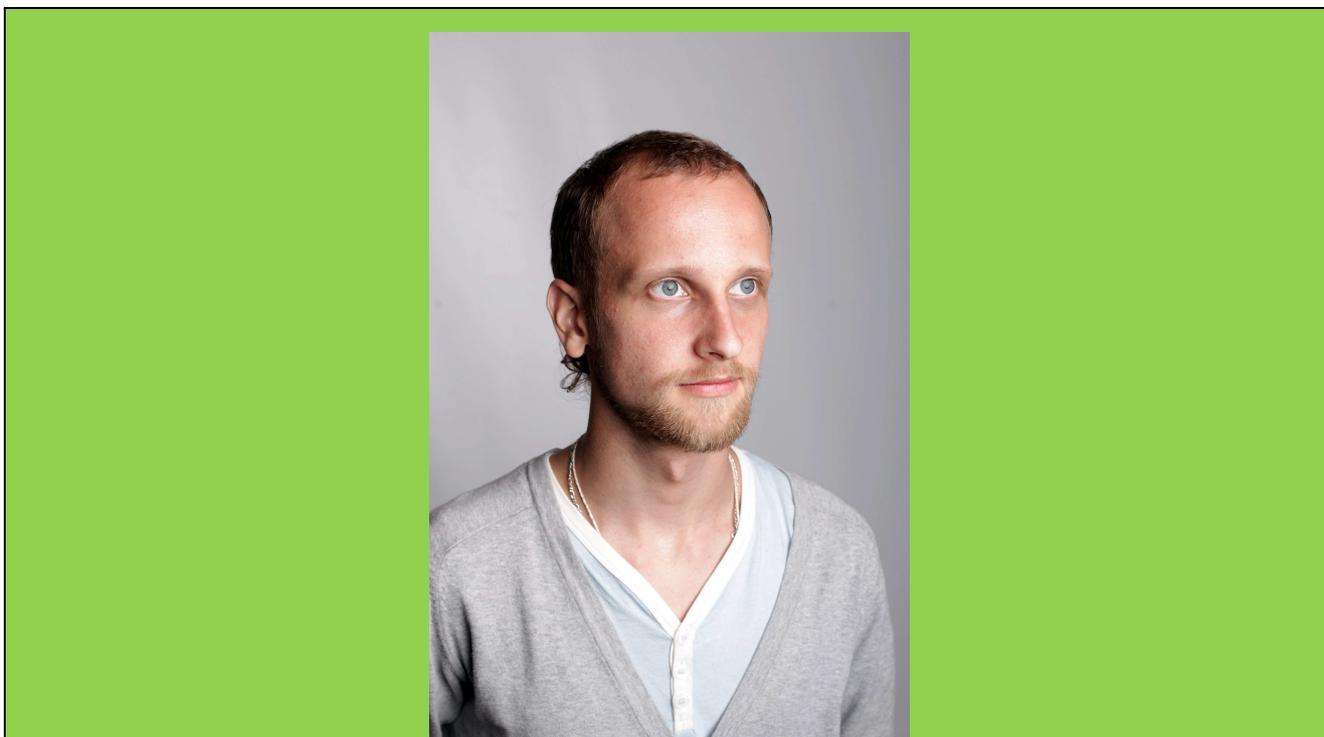
Šviesos kritimo kampas

Dažniausiai naudojami 3 apšvietimo krypties tipai:

- Frontalusis apšvietimas
- Šoninis apšvietimas
- Kontražūrinis apšvietimas

Frontalusis apšvietimas

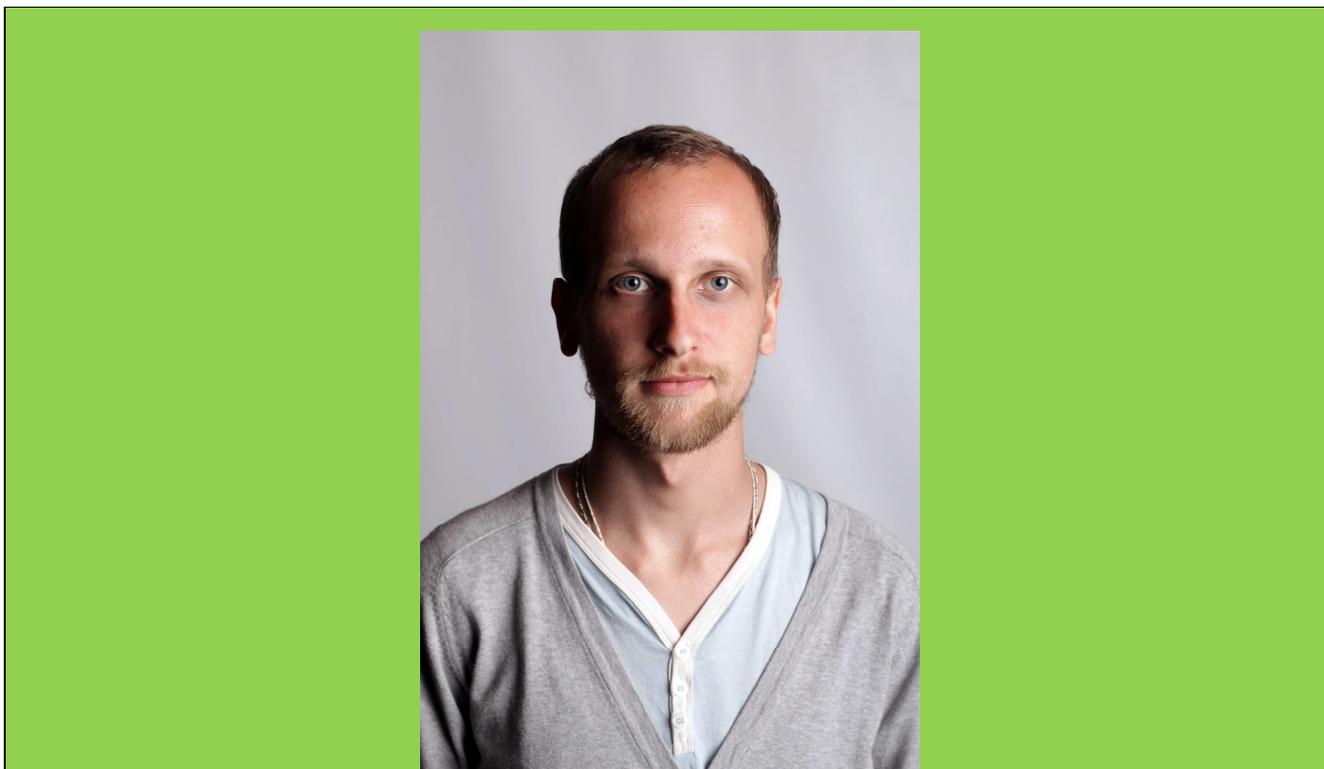
Frontalusis apšvietimas - tai toks apšvietimas, kai šviesos šaltinis (saulė, lempa, blykstė) šviečia iš priekio. Frontalusis apšvietimas riboja meninės kūrybos galimybes ir pasiteisina tik tada, kai pats fotografuojamas objektas yra įdomus ir išraiškingas.



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Šoninis apšvietimas

Šoninis (kitaip dar *trijų ketvirčių*) *apšvietimas* suteikia fotografiniam atvaizdui išraiškingumo. Tai plastiškiausias apšvietimas. Šio apšvietimo ypatybės stipriausiai atsiskleidžia, kai krinta kryptingas šviesos pluoštas. Kai ryški šoninė šviesa statmena, šešėlinė nuotraukos pusė gali išeiti visiškai tamsi. Naudojant šoninę šviesą, atvaizde dominuoja pusšešėliai, sukuriamas erdvės gilumo išpūdis, objektų paviršiai įgauna reljefo formą.



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Kontražūrinis apšvietimas

Kontražūrinis apšvietimas - priešpriešinė šviesa. Kontražūrinis apšvietimas būna tuomet, kai šviesos šaltinis yra už objekto, tiesiai priešais fotografą.

Kontražūrinis apšvietimas – tarytum įrėminimas šviesa – išryškina fotografuojamų objektų kontūrus. Toks apšvietimas sukuria didelį apšviestų vietų ir šešėlių kontrastą. Prieš fotoaparata esantys objektai lieka neapšviesti, todėl išeina beveik juodi (kartais verta panaudoti blykstę norint išryškinti ir pirmame plane esančius objektus).

Pavojinga, kad tiesioginiai šviesos spinduliai, praėję pro objektyvą, nesudarytų blyksnių ir kitokių defektų. Norint to išvengti, reikia naudoti blendę (objektyvo gaubtą, apsaugantį lęšius nuo šviesos spindulių) arba parinkti tokį fotografavimo tašką iš kurio fotografuojami objektai visiškai užstotų tiesioginius šviesos spindulius.





PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

„Kaip teisingai užrašyti šviesą?“

Jei įleisime per daug šviesos, nuotrauka bus perlieta šviesa, detalumas „išdegintas“. Jei per mažai šviesos, nuotraukos bus per tamsios.

Kaip sutramdyti šviesą, įleisti jos tiek, kiek reikia – nei per daug, nei per mažai? Kokiais būdais reguliuojame šviesos kiekį? Tai – *diafragma* ir *išlaikymas*.

Diafragma – tai objektyve esanti kintamo dydžio anga šviesai įleisti, *išlaikymas* – laiko tarpas, per kurį leidžiame šviesai tekėti. Abiejų šių dėmenų suma vadinama *ekspozicija*. Kad ekspozicija būtų teisinga, reikalingas dar vieno parametro nustatymas. Tai – *ISO* (šviesai jautraus pagrindo jautris šviesai). Tik žinodami (pasirinkdami) *ISO*, galime nustatyti teisingą ekspoziciją.

Paprastai teisingą ekspoziciją nustato fotoaparate įmontuotas prietaisas – eksponometras. Tačiau yra situacijų, kai reikia pačiam, be eksponometro pagalbos nustatyti teisingą ekspoziciją, arba taisyti eksponometro klaidas.

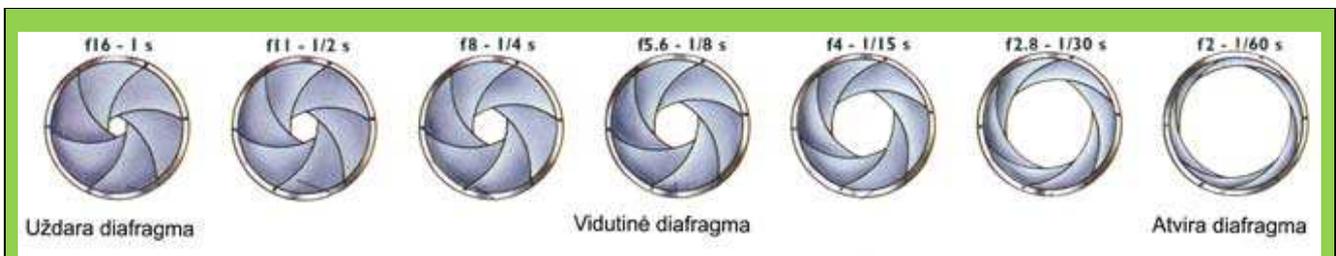
Žingsnio sąvoka. Pakeitus diafragmos parodymus per vieną žingsnį, šviesos kiekis padvigubėja, arba dvigubai sumažėja du kartus. Tas pats ir su išlaikymu. Pakeitus *ISO* parodymus per vieną žingsnį, jautrumas šviesai padidėja arba sumažėja dvigubai.

Tiek diafragma, tiek išlaikymas valdo ne tik šviesą. Diafragmos pagalba galima valdyti ryškumo zonos lygį, išlaikymo trukmė valdo judesį – sustingdo jį arba „išplukdo“, taip pabrėžiant judesį.

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Diafragma

Diafragma – tai objektyve esanti kintamo dydžio anga (keliolikos persidengiančių metalinių plokštelių sistema) šviesai įleisti. Judant plokštelėms, keičiama diafragmos reikšmė, kuri matuojama f skaičiumi.



Diafragma

Diafragmos dydis objektyve nustatomas automatiškai (priklausomai nuo apšvietimo) arba rankiniu būdu – diafragmos prioriteto ar rankiniame režime. Objektyvo diafragmos skersmuo gali būti keičiamas sukant diafragmos žiedą. Kiekvienas žingsnis keičia įeinančios šviesos kiekį dvigubai.

Maksimalus diafragmos dydis nurodomas objektyvo aprašyme-parametruose. Kintamo židinio nuotolio objektyvuose maksimali diafragma dažniausiai kinta keičiant židinio nuotolį, tad nurodomos 2 diafragmos: mažiausio ir didžiausio židinio nuotolio.

Kuo geresnis objektyvas, tuo didesnė maksimali diafragma (pvz.: $f/1.4$), tuo daugiau šviesos patenka pro objektyvą. Kuo didesnis f skaičius, tuo labiau yra uždaryta diafragma, tuo mažiau šviesos praeina.

Atvira diafragma ($f/1.4$ ar $f/1.8$) leidžia fotografuoti esant mažesniai apšvietimui ar mažinti ryškumo zoną (siauras ryškumo gylis).

Uždara diafragma ($f/22$ ar $f/32$) naudojama fotografuoti gerai apšviestus objektus ar siekiant maksimaliai padidinti ryškumo zoną.

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113



diafragma f/5.6

diafragma f/18

Daugelio fotoaparatai su automatiniu ekspozicijos nustatymu diafragmą galima reguliuoti (diafragmos prioriteto režimu). *Diafragmos prioritetas* tai pusiau automatinis režimas, kai diafragmą pasirenkame patys, o kitus parametrus priderina fotoaparatas (išlaikymas nustatomas automatiškai priklausomai nuo apšvietimo). Diafragmos prioriteto parinkimo pozicija skirtinguose fotoaparatai modeliuose žymima kitokiomis raidėmis. Pav.: Canon, Pentax - Av, Sony, Fuji, Olympus, Nikon - A.

Objektyvas

Objektyvas – tai sudėtinga optinė konstrukcija skirta vaizdo projektavimui ant šviesai jautraus paviršiaus (matricos ar juostos). Objektyvų lęšiai paprastai būna stikliniai, nors dabar sferiniams lęšiams gaminti vis dažniau naudojamos kokybiškos skaidrios plastmasės.

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Pagrindiniai fotografavimo režimai

Skirtinguose fotoaparatus modeliuose fotografavimo programų raidės kiek skiriasi. Vienodai žymimos M, P ir AUTO programos.

Sony, Fuji, Olympus, Nikon sistemose diafragmos prioriteto programa žymima raide A, išlaikymo prioriteto programa – S, o Canon, Pentax sistemose, atitinkamai – Av, Tv.

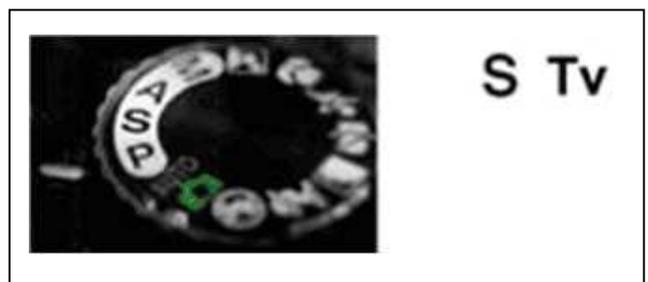
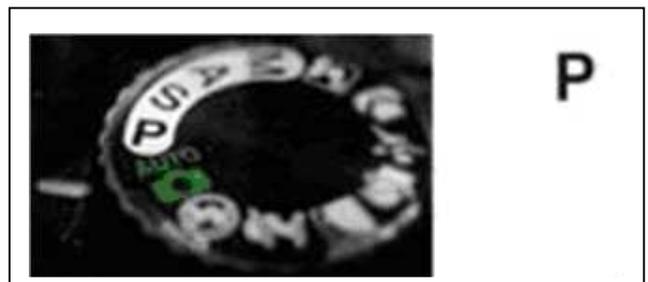
Automatinė programa pati tinkamiausia pradedant fotografuoti. Šioje programoje fotoaparatas pats parenka visas reikšmes, todėl jums nebereikia galvoti apie išlaikymą, diafragmą ir jautrumą (ISO).

Automatinėje programoje galite susikoncentruoti į nuotraukos kompoziciją ir laiku paspausti mygtuką. Net ir blykstė nepakankamo apšvietimo sąlygomis pasikels ir suveiks automatiškai.

Automatinėje programoje tam tikros meniu alternatyvos yra neprieinamos. Nors ši programa yra labai patogi, išdrįskite tam tikrais momentais jos atsisakyti. P, S, A ir M programos suteiks daugiau galimybių kontroliuoti galutinį rezultatą ir nuotraukas gausite tokias, kokių norėsite.

P programa yra taip pat automatinė programa, labai artima AUTO programai. Programa automatiškai nustato diafragmą ir išlaikymą, kad gautumėte tinkamai eksponuotą nuotrauką. Sukdami režimo išrinkimo diską galite pakeisti fotoaparato siūlomus nustatymus. P programoje atsižvelgdami į apšvietimo sąlygas pats galite pasirinkti ISO. Blykstę kontroliuojate pats, todėl esant reikalui ją turite pakelti.

S arba Tv programoje galioja išlaikymo prioritetas. Ši programa gera tuomet, kai pats norite parinkti specifinį išlaikymą, pavyzdžiui, norėdami užfiksuoti judėjimo efektą, arba meninėje nuotraukoje išryškinti judėjimo sukuriama neryškų vaizdą. Įvertindamas jūsų pasirinktą



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

išlaikymą, fotoaparatas parenka tinkamą diafragmą, kad gautumėte gerai eksponuotą nuotrauką.

S(Tv)-programoje atsižvelgdami į apšvietimo sąlygas pats galite pasirinkti ISO. Blykstę kontroliuojate pats, todėl esant reikalui ją turite pakelti.

A arba Av programoje galioja diafragmos prioritetas. Ši programa gera tuomet, kai pats norite kontroliuoti ryškumo gylį. Fotografuojant, pavyzdžiui portretą, reikalingas mažas kadro gylis, ir A(Av) programoje galite paprastai pasirinkti reikiamą diafragmos reikšmę. Įvertindamas jūsų pasirinktą diafragmą, fotoaparatas nustatys atitinkamą išlaikymą, kad gautumėte tinkamai eksponuotą nuotrauką. A(Av)-programoje atsižvelgdami į apšvietimo sąlygas pats galite pasirinkti ISO. Blykstę kontroliuojate pats, todėl esant reikalui ją turite pakelti.



M - rankinis režimas reiškia, kad jūs pats kontroliuojate visus fotoaparato nustatymus. Pats nustatote ir išlaikymo, ir diafragmos, ir ISO reikšmes. Kad gautumėte gerai eksponuotą nuotrauką naudokitės šviesos srauto matavimo įrenginiu. Vaizdo ieškiklyje matysite informaciją apie tai, ar jūsų parinkti nustatymai duos per trumpą ekspoziciją (nuotrauka bus per tamsi), per ilgą ekspoziciją (per šviesi) ar tinkamą ekspoziciją.



M režimas yra truputį lėtesnis, reikalaujantis daugiau laiko nustatymams, todėl labiau tinka fotografuoti nejudančius vaizdus. Blykstę kontroliuojate pats, todėl esant reikalui ją turite pakelti.

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Judesys

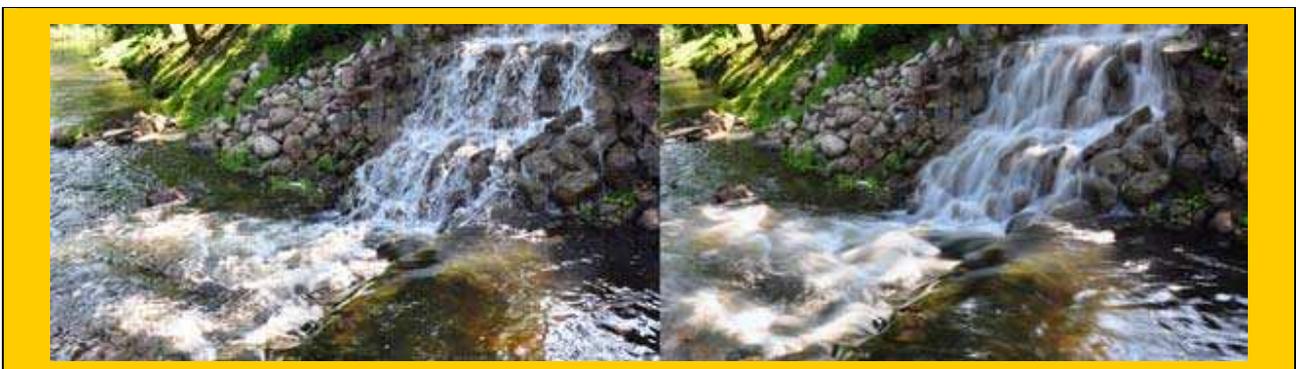
Išlaikymas

Kitas ekspozicijos parametras yra išlaikymas, angliškai vadinamas „*Shutter speed*“, t.y. „užrakto greitis“ – šis pavadinimas tiksliau atitinka tikrąjį šios dalies veikimą. Išlaikymas – tai laiko tarpas, kurį fotoaparatas įleidžia šviesą.

Skaitmeninio fotoaparato matrica yra labai jautri šviesai – jei ją ilgiau apšviesime, jautrūs šviesai elementai rodys tik ryškią baltą šviesą. Tam, kad gautume matomą vaizdą, reikia labai tiksliai apskaičiuoti laiką, per kurį šviesa pateks ant paviršiaus. Fotoaparate yra įmontuotas specialus įtaisas, vadinamas užuolaidėlėmis (užraktu), kuris atidaro angą prieš juostą/matricą, ir po nustatyto laiko ją uždaro. Išlaikymas ir yra tas nustatymas, kiek laiko bus atidarytas užraktas ir apšviečiamas kadras.

Dažniausiai išlaikymo skaičiai būna labai maži – sekundės dalys. Kaip ir diafragma, išlaikymai yra padalinti į žingsnius. Šie žingsniai atrodo maždaug taip: 1/1000 s, 1/500 s, 1/250 s, 1/60 s, 1/30 s, 1/15 s, 1/4 s, 1/2 s, 1 s, 2 s.

Kaip ir diafragma, išlaikymas turi ne vien šviesos ribojimo paskirtį: kuo trumpesnis išlaikymas, tuo bus labiau „sustingę“ judantys objektai. Vienas įprasčiausių judančių objektų pavyzdžių yra krioklys. Čia kūrybiškai panaudoti išlaikymą galite dvejopai: arba pasirinkę trumpą išlaikymą sustingdyti vandens kritimo procesą, arba naudodami daug ilgesnį išlaikymą, „išplukdyti“ vaizdą – paversti vandenį cukraus vatą primenančia medžiaga.



Išlaikymas 1/100 s (f/5,6; ISO 200)

Išlaikymas 1/5 s (f/22; ISO 200)



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Judančių objektų fotografavimo esmė – perteikti paties judėjimo dramatiškumą. Norėdami padaryti įspūdingų judančių objektų nuotraukų, privalome ne tik žaibiškai sukompnuoti kadra, bet ir mokėti pritaikyti išlaikymą. Kartais išraiškingesnis bus „išaldytas momentas“, gautas naudojant labai trumpus išlaikymus (1/250 s arba dar trumpesnius 1/1000 s), o kitais atvejais – „išplaukęs vaizdas“ (1/15 s ir ilgesnis išlaikymas 1/30 s), tapybiškai perteikiantis judesį nuotraukoje.

Svarbu nepamiršti, kad kuo ilgesnis išlaikymas, tuo labiau jausime judančių daiktų vaizde (einančio žmogaus ar važiuojančio automobilio) arba fotografuojančios rankos judesio sukeltus neryškumus.

Nuotraukos bus dramatiškesnės, jeigu fotografuodami vesime fotoaparata paskui judančius objektus (angl. panning) – fotografijoje matysis brūkšniai ir „išplaukusios“ vietos, kurios dar labiau sustiprins veiksmo įspūdį nuotraukoje.

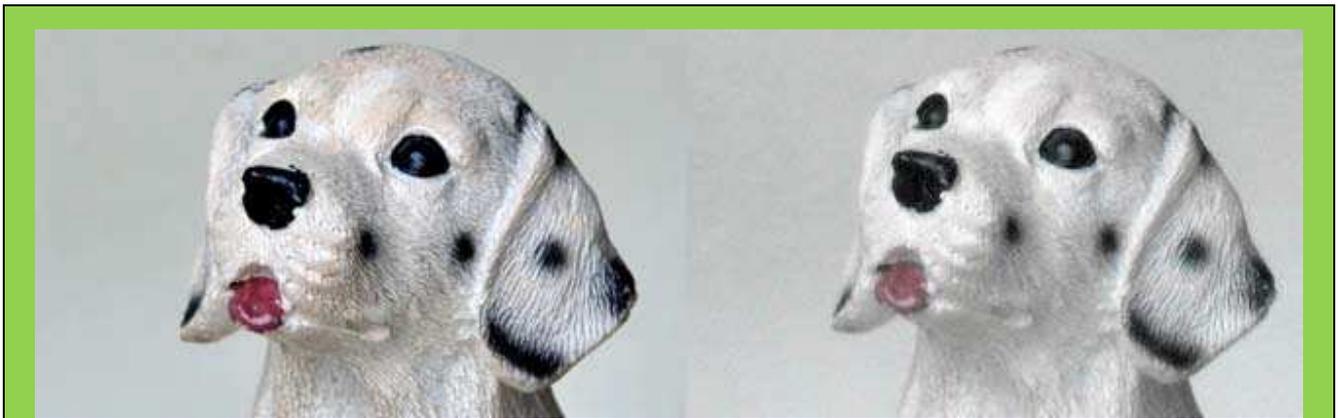
Išlaikymo prioritetas, tai toks fotografavimo režimas, kai išlaikymą nustatote jūs, o kitus parametrus fotoaparatas parenka automatiškai. Canon, Pentax firmų aparatuose šis režimas žymimas raidėmis Tv, Nikon, Sony, Fuji, Olympus fotoaparatuose – S.

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Jautrumas (ISO)

Jautrumas, žymimas ISO (tarptautinė standartų organizacija) vienetais – nusako kiek bus jautri šviesai foto juostelė arba skaitmeninio fotoaparato sensorius. Kuo didesnis jautrumas, tuo daugiau šviesos bus praleidžiama. Jautrumas taip pat yra matuojamas tam tikrais žingsniais, kurių kiekvienas keičia šviesos kiekį dvigubai.

Šie žingsniai atrodo maždaug taip: 50, 100, 200, 400, 800, 1600, 3200. Norint gauti ypatingai „aštrią“ nuotrauką, rekomenduojama naudoti kuo mažesnio skaičiaus ISO. Didesnis jautrumas leidžia fotografuoti tamsesnėse vietose, kai kiti pasišvietimo būdai nėra prieinami (tarkime kai nenorite naudoti blykstės). Tačiau reikia atkreipti dėmesį, kad didinant jautrumą pasireiškia neigiamas poveikis, dar vadinamas „*triukšmu*“ (kuo didesnis ISO skaičius, tuo juostos/matricos jautrumas didesnis, tuo prastesnė atvaizdo kokybė).



ISO 200, kadras tvarkingas

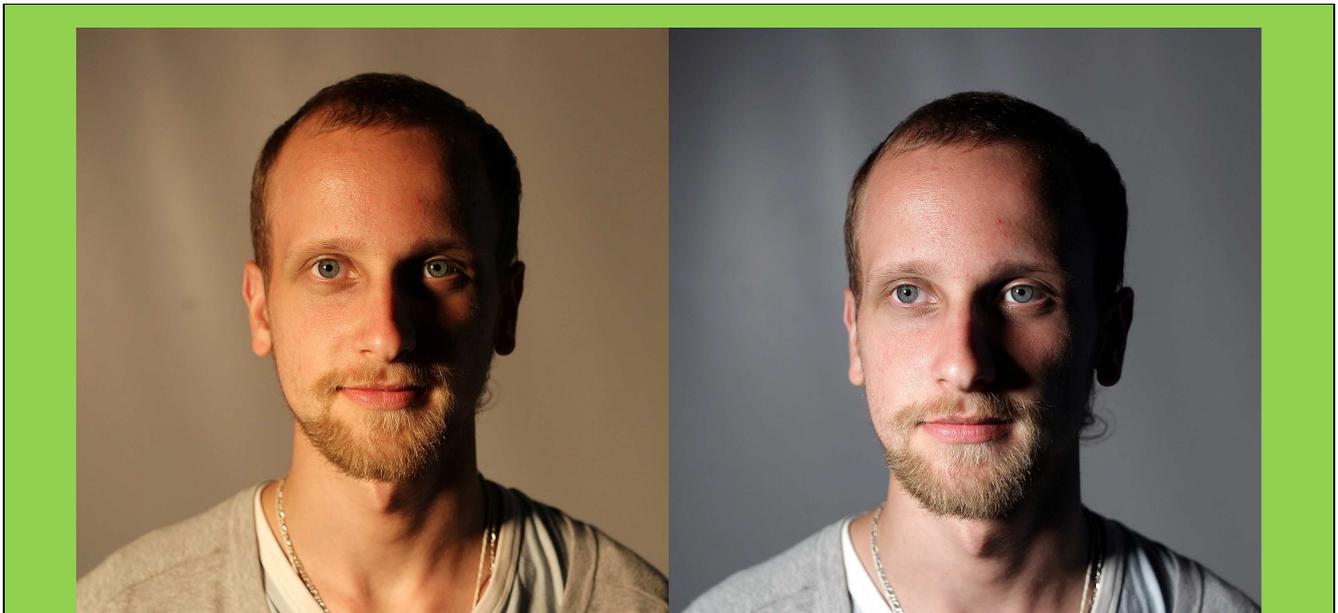
ISO 800, matyti „*skaitmeninis triukšmas*“

Fotojuostelėse triukšmas pasireiškia dideliu grūdėtumu (netgi ant mažiausio formato nuotraukos matomi nuotrauką sudarantys taškai). Taip yra dėl to, kad vietoj itin smulkių juostelės sidabro grūdelių dedami šiek tiek stambesni, kurie yra labiau jautrūs šviesai, tačiau yra labiau pastebimi nuotraukose. Skaitmeniniuose fotoaparatuose esant dideliame jautrumui taip pat galima įžiūrėti stambesnius taškus – spalvines dėmes ten, kur jų neturėtų būti.

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Baltos spalvos (B/W) balansas

Baltos spalvos balansas (*White Balance*) – tai apšvietimo šviesos atspalvio nustatymas. Jis yra svarbus veiksnys, padedantis nuotraukoje gauti teisingas, kuo tikroviškiau atkurtas spalvas. Natūrali ar dirbtinė šviesa nėra visiškai baltos spalvos. Kaitrinė lemputė šviečia geltonai, giedrą dieną (kalnuose) saulės šviesa turi mėlyną atspalvį. Daiktai tokioje šviesoje irgi įgauna atitinkamą atspalvį – balta tampa ne balta. Žmogaus akis puikiai prisitaiko prie apšvietimo spalvos ir jos dažniausiai net neskiria. Fotoaparatu tai pat būtina „prisitaikyti“. Dauguma skaitmeninių fotoaparātų tai puikiai atlieka automatinio balto balanso režimu.



Automatinis baltos spalvos balansas

Dienos šviesos lemputės baltos spalvos balansas

Kartais baltos spalvos balansą tenka pasirinkti iš kelių standartinių nustatymų. Pagrindiniai nustatymai:

- dienos šviesos lemputė – sudėtingo spektro šviesa, yra žalių atspalvių
- kaitrinė lemputė – gelsva šviesa
- apsiniaukusi diena – neutrali šviesa
- šešėlis saulėtą dieną – melsva šviesa



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

- saulėta diena – melsva šviesa.

Standartiniai nustatymai retai tiksliai atitinka aplinkos šviesą, todėl sudėtingesnėse situacijose geriau naudotis rankiniu balto balanso nustatymu. Jį nustatant būtina turėti baltą paviršių ar baltą popieriaus lapą (įspėjimas – spausdinimo popierius kartais būna lengvo melsvo ar gelsvo atspalvio). Taigi, pasirinkus minėtą režimą fotoaparatai reikia nukreipti į apšviestą baltą paviršių ir paspausti užrakto (ar kitą nurodytą) mygtuką. Tuo metu fotoaparatas užfiksuoja ant balto paviršiaus krintančios šviesos spektrą ir naudoja šią informaciją apdorodamas nuotraukas.

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Kontrastas

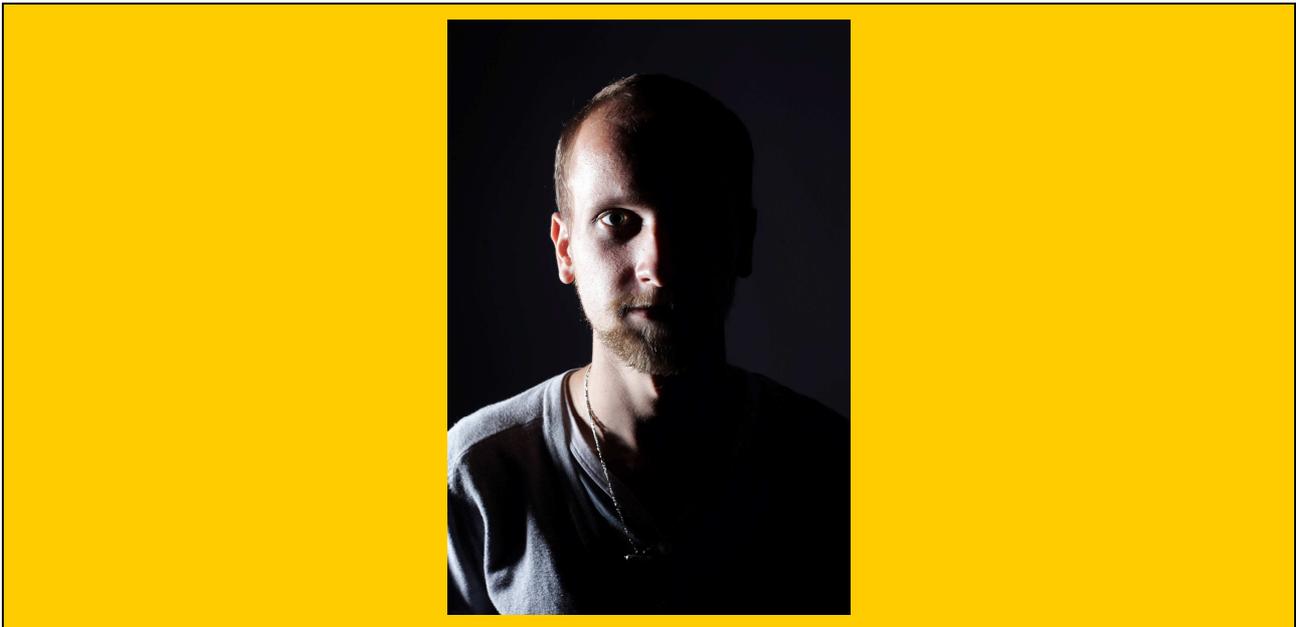
Kontrastas (pranc. *contraste* – ryški priešingybė, skirtumas) pats savaime neegzistuoja. Tai skirtingų kokybių sugretinimas. Vaizduojamojoje dailėje kontrastai yra regimi: šviesi ir tamsi dėmė, šilta ir šalta spalva, didelė ir maža forma, lygus ir nelygus paviršius, vertikalė ir horizontalė, tiesi ir kreiva linija ir pan.

Kontrastu galima pabrėžti svarbiausią objekto dalį, kompozicijos centrą, paryškinti kai kuriuos elementus.

Kontrastui daugiausia įtakos turi elemento dydis ir spalva bei jų santykis su fonu. Kuo didesnis ir ryškesnis elementas, tuo jis labiau veikia foną. Ypač spalva fiziologiškai veikia achromatinius fonus. Net ir nedidelis spalvos lopinėlis baltame, juodame, pilkame fone keičia jo kokybę.

Spalvų ir įvairių formų kontrastai puošia šventes, maskaradus ir muges. Kontrastai plačiai taikomi reklamoje, plakatuose, optinėje dailėje. Trumpalaikiai kontrastai jaudina, kelia šventinę nuotaiką, o per ilgesnį laiką jie nusibosta, netgi vargina. Ypač spalvų kontrastus mėgsta vaikai bei neišlavinto skonio žmonės. Kitas reikalas – profesionalūs menininkai, kurie kontrastus naudoja pagrįstai ir emocionaliai, kartais išprovokuodami meninių priemonių disharmoniją, kompozicijos akcentų paryškinimą.

Kompoziciją harmonizuoti kontrastais yra sunku, nes reikia didelio takto, meistriškumo. Tačiau tokios kompozicijos būna efektingos ir netikėtos.





PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Fotografuojant įprastą ir saulėtą dieną, gaunamos ryškios ir sodrios nuotraukos. Šiuo atveju dauguma fotoaparato automatinų funkcijų veikia puikiai. Bet jei fotografuojate žmones, pastebėsite ryškius šešėlius, krintančius nuo žmogaus nosies, antakių. Nesimatys žmogaus akių, veidas bus padalintas į dvi zonas – šviesią ir tamsią. Gaunamas labai kontrastingas ir grafiškas vaizdas (šviesos ir šešėlio kontrastas). Tokioje situacijoje patartina, kad fotografuojamas žmogus ar žmonės nežiūrėtų tiesiai į objektyvą, o šiek tiek pasisukti. Galima atrasti tam tikrą fotografavimo kampą, kai kontrastas nerėžia akies, o fotografuojamas žmogus yra atpažįstamas.

Debesuotą dieną šviesa tolygiau pasiskirto, nėra tiesioginių saulės spindulių ir didelio kontrasto, nes debesys atstoja difuzorių (šviesos sklaidytuvą) ir laužia šviesos spindulius įvairiomis kryptimis. Tokiu oru labai gerai fotografuoti žmones, jų portretus. Jie neprisimerkia apakinti šviesos ir nuotraukose išeina natūraliau.

Pastebėjimas – fotografuojant debesuotą dieną reikia stebėti kuri dangaus pusė šviesesnė ir iš kurios šviesa sklinda stipriau, nes jei nukreipsite fotoaparatą į šviesos šaltinį, gausite daugiau siluetų, o dangus bus per šviesus. Taip atsitinka ir apniukusią dieną, kai saulė pasislepia po vienu debesėliu, o visas kitas dangaus plotas nedebebuotas. Tokiu atveju šviesos šaltinis yra ne saulė pasislėpusi po debesimi, bet likęs dangaus plotas be debesų.

Pastaba: raiži šviesa yra tinkama norint išryškinti tekstūrą, nes trumpi šešėlių perėjimai juos vizualiai apibrėžia. Tokia šviesa praverčia išryškinant medžiagos bangeles, plaukų sruogas, faktūrą. Tačiau nevertėtų išryškinti moters odos, nes išryškėja raukšlės, įvairios linijos, poros...

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Kompozicijos pagrindai

arba

„kaip teisingai sukomponuoti kadrą prieš fotografuojant“

Kompozicija – fotografijos elementų išdėstymas, jų tarpusavio ryšys ir santykis su visuma. Kompozicijos pobūdis priklauso nuo kūrinio paskirties ir medžiagų savybių, individualių autoriaus tikslų ir pasirinkto meninio stiliaus ar krypties principų.

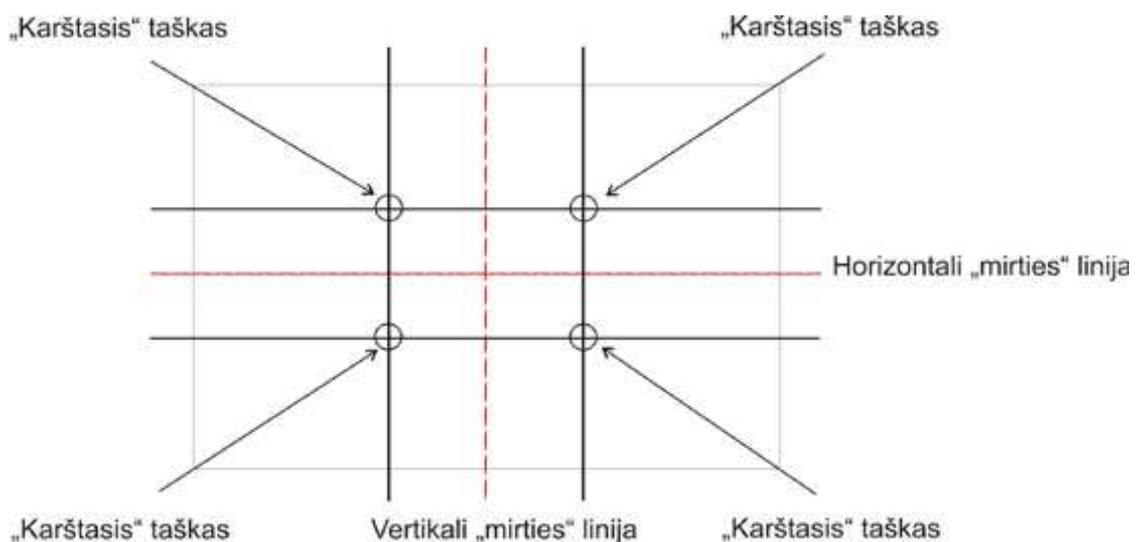
Viena iš esminių kompozicijos taisyklių – „*auksinio pjūvio*“ taisyklė, kurios pagrindinė esmė – necentruoti fotografuojamo objekto kadro viduryje.

1. Nelaikykite fotografuojamo objekto centre

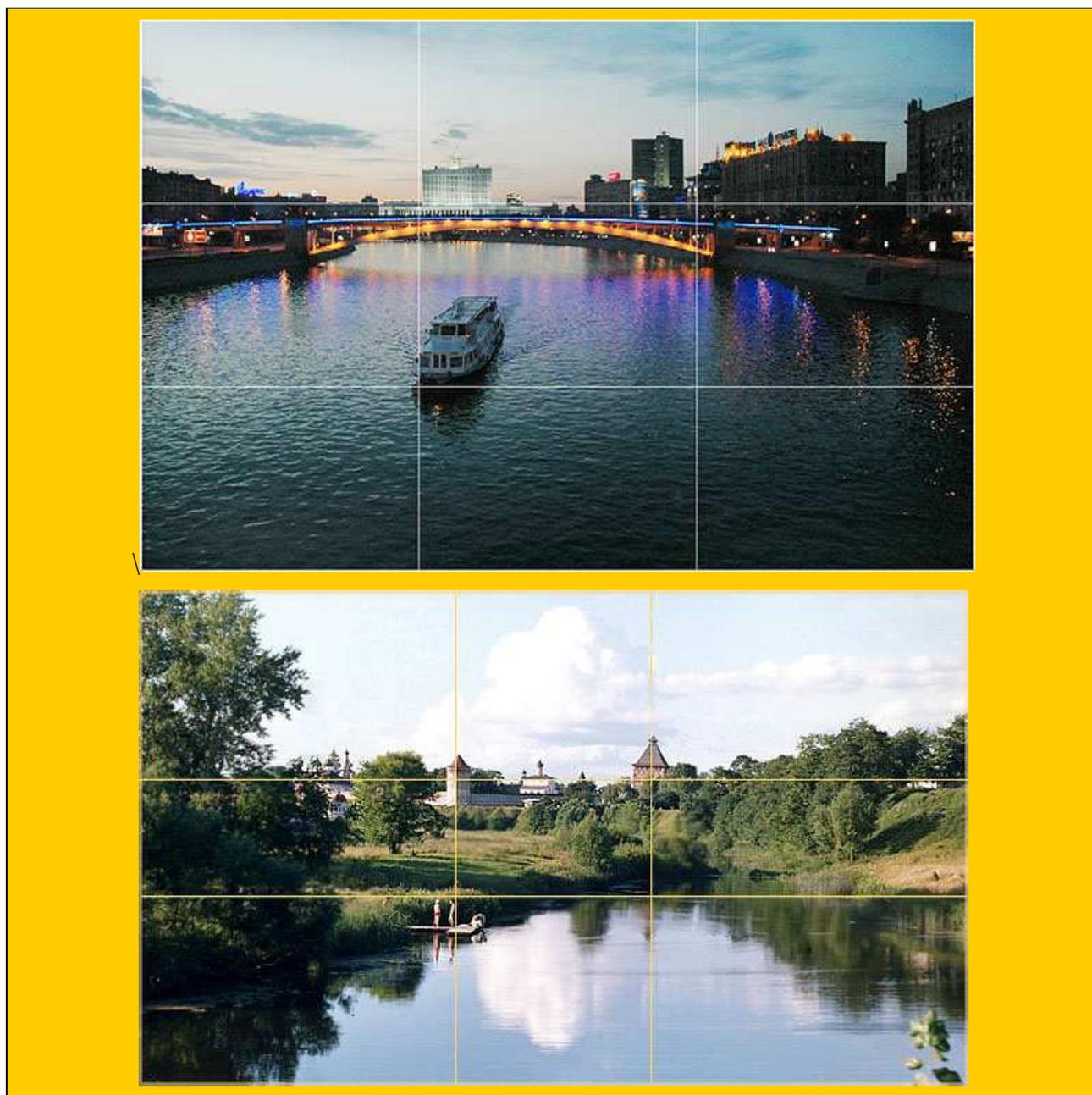
Tai nereiškia, kad visos fotografijos su objektu centre yra blogos, kartais pabrėžiant ramybę ar simetriją ar balansą/santykį galima ir reikia centruoti, tačiau palikime tai profesionalams ir menininkams.

2. Mintimis padalinkite kadrą į tris dalis vertikaliai ir į tris horizontaliai

Ten kur tos linijos susikerta, gausime keturis taškus. Mūsų fotografuojamas objektas turi būti viename iš tų taškų.



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

3. Kuriame iš šių keturių taškų talpinti fotografuojamą objektą reikia pasirinkti pagal tai, ką ir kaip objektas veikia.

Paprastai reikia palikti objektui vietos kadre. T.y., jei fotografuojate žmogų, metantį akmenį į dešinę, tai galbūt reikia jį talpinti į kairįjį viršutinį tašką, kad jo metimui kadre liktų vietos.

4. Nelaikykite horizonto per kadro vidurį.

Pakelkite objektyvą aukščiau, kad matytųsi dangaus arba žemiau, kad matytųsi žemės. Tas pat apie visas linijas apskritai - venkite, kad kadre būtų linijų, dalijančių jį į dvi lygias dalis.



5. Žiūrėkite, kad jūsų kadro kraštas būtų lygiagretus su kuo nors kadre (su horizontu, namo siena, žmogaus kūnu, medžiu, ar dar kokia linija).

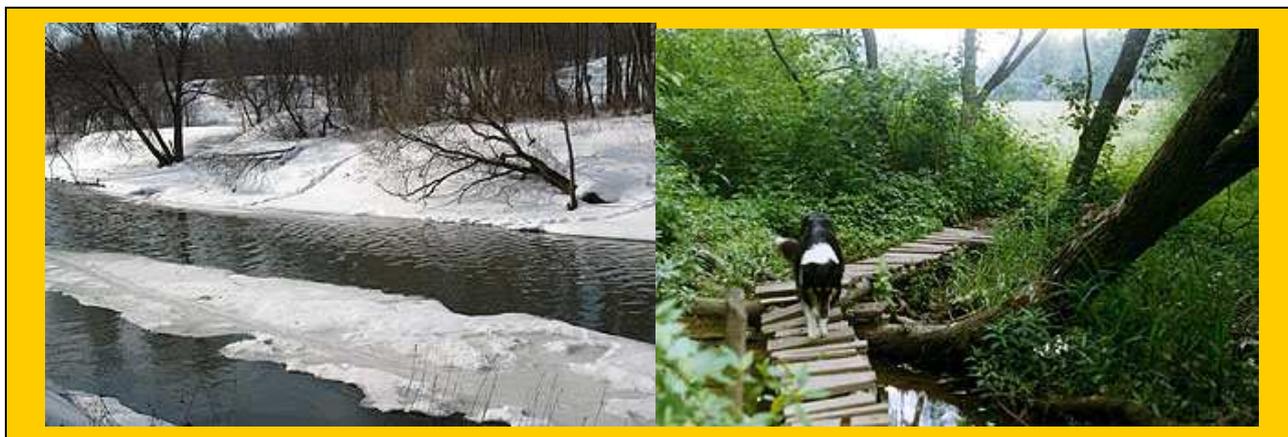
6. Gražu būna, kai fotografuojamas objektas būna įrėmintas kažkuo, kas yra aplinkoje pvz. medžių šakos aplink skrendantį paukštį ar tunelio kraštai įrėminantys atvažiuojantį traukinį.

7. Gražu būna, kai nuotraukoje išskiriami trys planai - kažkas yra pirmame plane, pagrindinis veiksmas antrame plane ir fonas.

8. Stenkitės, kad fonas būtų neryškus ir „nerėkiantis“.

9. Nesistenkite į fotografiją sutalpinti kuo daugiau detalių, išskirkite siužetą.

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113





PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Spalvos

Būtų idealu, jeigu nuotraukoje būtų pagrindinis objektas ir pagrindinė spalva, o visos kitos spalvos būtų papildomos ir tik paryškintų svarbiausią elementą. Jei kalbėtume apie nuotaiką, kompoziciją, sudaryta iš harmoningų panašių atspalvių tonų, veikia raminamai, o kompozicija, kurios pagrindas yra kontrastingos spalvos, rėžia akį.

Ryškios spalvos geriau perteikia nuotraukos dinamiką bei gyvumą, kai tuo tarpu nespalvotose nuotraukose judesiai būna tarsi užšaldyti, o perteikiamos emocijos įgauna šiek tiek negatyvų, kartais liūdną atspalvį. Tad jei kai kurie emociniai aspektai būna nepakankamai gerai perteikiami kitų komponentų dėka, kartais tereikia pakeisti nuotraukos spalvas (tarkim spalvotą nuotrauką paversti nespalvota, arba nespalvotą tonuoti; aktualu kai spalvų gama nuotraukoje erzinačiai per didelė).

Svarbu, jog spalvos nuotraukose nesilietų – derėtų naudoti viena kitą atsveriančias arba papildančias spalvas. Pvz. citrina sniege bus kur kas prastesnis variantas, nei raudonas obuolys, o geltonplaukė mergina (portretiniu požiūriu) žymiai geriau atrodys tamsesniame fone nei šviesesniame.

Taip pat spalvos gali būti panaudotos formuojant kompoziciją. Pvz. nuobodžią žmonių minios nuotrauką pakanka paversti nespalvota, paliekant tik vieną spalvotą žmogaus siluetą, ir nuotraukos „emocinis užtaisas“ pasikeis.

Tačiau, netgi kontrastingas spalvas galima suderinti taip, kad sukurtumėme harmoningą vaizdą, jei fotografuodami pasitelktume tinkamą apšvietimą. Apšvietimas gali daryti poveikį spalvoms, bet jas galima paveikti eksponuojant: išlaikyti trumpiau, kad poveikis būtų nedidelis, arba kiek pereksponuoti ar panaudoti spalvotus filtrus, kad sumažėtų spalvų kontrastas.

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Blykstė

Dažnai būna taip, kada fotografuojant lauke fonas įamžinamas pakankamai aiškiai ir šviesiai, o stovintis žmogus tampa tamsus, o jo veido bruožai sunkiai įžiūrimi. Taip gali nutikti todėl, kad fotoaparatas automatiškai įvertina apšvietimą ir nustato ekspoziciją bei išlaikymą atsižvelgdamas į bendrą kadre esantį apšvietimo intensyvumą, parinkdamas fotografavimo parametrus pagal dominuojantį kadre apšvietimą.



Nuotrauka iš interneto

Tokio fotografavimo rezultatas yra pakankamai aiškus fonas ir tamsus žmogaus veidas. Kartais tai bandoma ištaisyti didinant išlaikymą rankiniu būdu ar naudojant didesnę ISO reikšmę, tačiau ir tai ne visada duoda teigiamus rezultatus. Tokių koregavimų pasekmė taip pat gali sukelti nepasitenkinimą: kartais gali pavykti išspręsti veido apšvietimo problemą, tačiau gali nukentėti fono įtaigumas ir grožis, jei jį būtina užfiksuoti.

Kaip šią problemą galima išspręsti paprasčiau?

Nenaudojant daug parametrų koregavimų trūkstamą veido apšvietimą galime kompensuoti pasinaudoję aparate esančia blykste. Naudodamiesi ja, galime ištaisyti intensyvaus fono apšvietimo keliamas problemas nuotraukoje. Veidą pašviesinsime tiek, kiek reikia. Vadinamųjų „pop up“ ir kitų įmontuotų blyksčių naudojimas gali pagelbėti išspręsti netolygaus apšvietimo problemą, ir kadre vaizdas atrodys geresnis. Daugelis visiškai pamiršta, kad aparatas turi blykstę, kuria sėkmingai galime

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

naudotis ir saulėtą dieną. Pateikti du pavyzdžiai, kuriuose aiškiai matyti skirtumai nuotraukose, kur blykstė nebuvo naudojama, ir kur blykstė panaudota. Vienoje nuotraukoje veidas sunkiai įžiūrimas, o fonas aiškus. Kitoje nuotraukoje panaudota blykstė, kur fonas išlieka aiškus, tačiau išsprendžiama veido apšvietimo problema, nors lauke yra pakankamai šviesos.



Nuotrauka iš interneto

Be abejonės, profesionalūs fotografai gali kabinėtis dėl to, jog nuotraukoje pažeistos visos nuotraukos kompozicijos taisyklės, kad buvo galima kadre stovintį asmenį pastatyti kitoje pusėje, kad natūralus apšvietimas kristų žmogui į veidą ir taip toliau... Tačiau fotografuojant ekspromtu dažnai tenka susitaikyti su tuo, kad visi asmenys nenori arba neturi laiko pozuoti ir reikia naudotis visomis greitai pasiekiamomis priemonėmis normaliam kadrai gauti. Ir kuo skubiau.

Trumpi patarimai:

1. Įjunkite fotoaparata, parinkite dalinai programuojamą režimą P.
2. Įjunkite priverstinio blykstės veikimo režimą (dažniausiai tai parodo žaibo simbolis), kai kuriuose aparatuose blykstė yra pakeliama rankiniu būdu, arba pakeliama automatiškai, nuspaudus blykstės įjungimo mygtuką.
3. Fotografuokite. Aparatas parinks tokius darbo parametrus, kad kadre būtų teisingai suderintas ir fono, ir objekto apšvietimo įvertinimas, bei parinkti tam tinkamiausi fotografavimo parametrai.
4. Jei veidas kadre tampa per šviesus, galima parinkti blykstės galios mažinimo režimus, paprastai tai būna neigiamos blykstės galios kompensavimo reikšmės (jei fotoaparatas tokią funkciją turi, tai būna įvardinama kaip „Flash Expocorrection“, „Flash Range“, „Flash Exp Compensation“ ir kitaip). Tačiau jei ir tai nepadeda, ir veidas visgi išlieka per šviesus, galima veido apšvietimą mažinti atsitraukdami kiek toliau nuo fotografuojamo žmogaus. Ir atvirkiščiau, jei veidas per tamsus, priekite arčiau.



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

5. Po fotografavimo nepamirškite fotoaparato darbinius parametrus, kuriuos naudojote atstatyti į pradinę padėtį.

Fotoaparate esančios blykstės dažniausiai yra nedidelės galios, todėl jos efektyvumas bus veiksmingas tik tam tikru atstumu, kurį gamintojas nurodo fotoaparato aprašyme. Tad jei jos galios nepakanka, galima pasinaudoti papildoma išorine blykste. Išorinės blykstės galia yra žymiai didesnė, todėl ji padeda išspręsti daug apšvietimo problemų. Daugelis nebrangių mėgėjiškų fotoaparatai jungčių tokiai blykstei neturi.

Siekiant išvengti raudonų akių nuotraukoje, kai fotografuojate tamsioje aplinkoje, taip pat ir lauke, įjunkite raudonų akių panaikinimo („*red eye reduction*“, „*red eye removal*“ ir kt.) režimą – blykstė prieš apšviesdama kadra duos keletą labai silpnų impulsų, kurie privers akies vyzdį susitraukti (raudonos akys nuotraukose matomos tada, kai tiesioginė blykstės šviesa atsispindi nuo akių dugno kraujagyslių).

Norėdami apšviesti didesnę plotą arba kuo geriau apšviesti antrą kadro planą, blykstės galingumo korekciją nustatykite teigiamą (padidinkite galingumą), o ekspozicijos korekciją – neigiamą.

Lauke, esant labai ryškiai saulei, ir ypač vidudienį, ant veidų atsiranda labai negražūs aštrūs šešėliai. Įmontuota blykstė gali pagelbėti ir čia, pašviesdama tamsius šešėlius. Jei veido apšvietimo problema sunkiai išsprendžiama, ir veidas visgi lieka pernelyg išbalintas, reikėtų pabandyti išsklaidyti blykstės šviesą. Tam gali būti naudojamos šviesos sklaidymo priemonės, matiniai blykstės gaubtai, perforuoti blykstės filtrai arba paprasčiausias matinis stiklas. Šviesos sklaidymo priemonę galima pasigaminti ir pačiam, tereikia plono matinio balto popieriaus arba plonos matinės plastmasės gabalėlio. Be to, kuo didesnis plotas yra apšviečiamas, tuo švelnesni gaunami šešėliai, mažesni apšvietimo skirtumai tarp pirmo ir antro kadro plano. Pateikiama trumpa pamokėlė. Sėkmės fotografuojant bet koku oru.

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Emocijų ir nuotaikų perteikimas fotografijoje

Tiesmukiškas emocijų perteikimas fotografijoje labai panašus į dirbtinę šypseną: žmogus tarsi laimingas, bet akivaizdžiai matyti, kad viduje jis anaipol nesidžiaugia. Todėl dirbtinumas sukelia atstūmimo reakciją tiek gyvenime, tiek kūryboje.

Vadinasi, reikia ieškoti tikrų emocijų arba naudoti tokias išraiškos priemones, kurios pabrėžia kurią nors nuotaiką. Pirmiausia, reikėtų apsibrėžti, kokį jausmą norėtum perteikti – teigiamą ar neigiamą.

Be abejo, žmogaus jausminis pasaulis kur kas platesnis, nei pliusas ir minusas, neveltui egzistuoja posakis: „juokas pro ašaras“. Tačiau iš esmės tarpusavyje kontrastuoja dvi jausmų ir emocijų kryptys: teigiama ir neigiama (gera-bloga, balta-juoda).

Pagarba, draugystė, meilė, pasiekimai, pripažinimas sukelia teigiamas emocijas. Išdavystė, smurtas, prievarta, agresija – neigiamas emocijas. Kaip jau minėta, fotografijoje, kaip ir kituose vaizduojamuosiuose menuose, jausmus galima perteikti ir kitomis išraiškos formomis – ne tik tiesmukišku vaizdavimu.

Tarkim, smurto sukelti jausmai gali būti vaizduojami ne perteikiant pačias muštynes, o žvelgiant į pasekmes – susigūžusį žmogų, liūdnas akis ar vyraujančią tamsą aplinkoje.

Teigiamos emocijos geriau spindi nuotraukoje, kurioje yra daug šviesos. Dideli ir aštrūs šešėliai, niūrūs tonai ir pustoniai dažnai kalba apie neveltį, baimę, nerimą... Nuleista galva, išsiliejęs judesys taip pat atspindi slogius jausmus.

Netgi kompoziciniai elementai gali lemti nuotraukos emociją. Jeigu bėgantis žmogus bus pavaizduotas kadro krašte, jau beveik „išeinantis“ iš nuotraukos, intuityviai pajusime, kad kažkas šioje istorijoje baigiasi, to žmogaus tuoj tuoj nebeliks. Ir atvirkščiai. Jeigu žmogus tik pradeda savo kelionę nuotraukos stačiakampyje, jo istorija dar tik prasideda. Nedideli žmogaus ar daikto fragmentai taip pat gali turėti emocinį užtaisą. O koks jis bus – priklauso nuo kiekvieno kūrėjo individualaus požiūrio.

Kūryboje neturėtų būti jokių klišių ir štamų. Kiekvienas autorius yra stiprus tik savuoju keliu, savo individualiu pasaulio suvokimu ir matymu.



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Nuotraukų redagavimas

Norite pakoreguoti sau brangią nuotrauką? Sumažinti ar net visai panaikinti „raudonų akių“ efektą? Fotografuojant nuotrauka gavosi neryški? Norite tai ištaisyti, bet neturite tam skirtų programų arba tiesiog Jūsų kompiuteris nėra pakankamai galingas? Yra keletas užsienio svetainių siūlančių nuotraukos korekcijas daryti tiesiog Internete. Kelios iš jų: *PhotoShop Express*, *Pixer*, *Picnik*, *Cellsea* ir *kitos* (*į www.google.lt įveskite raktažodį „photo editor online“*).

Su šiomis programomis Jūs galėsite pakeisti nuotraukos dydį, spalvų gamą, sukcentruoti vaizdą, taip pat pasukti, iškirpti, uždėti rėmelius, įterpti paveiksluką ar užrašyti savo žodžius. Pabaigę koreguoti galėsite atsisiųsti nuotrauką atgal į savo kompiuterį.

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Patarimai pradedantiesiems fotografams

Fotografuodami vadovaujatės savo jausmais ir jutimais. Matote spalvą, formą, faktūrą, tačiau kartu jaučiate saulės šilumą, girdite paukščių čiulbėjimą, juntate malonius aromatus – žolės ir gėlių kvapus, girdite medžių arba jūros ošimą. Tai veikia nuotaiką, emocijas, lemia vienokias ar kitokias patirtis, žadina vaizduotę. Emociškai patiriamas reginys grindžiamas visų šių faktorių visuma net ir tuomet, kai to net neįtariate. Deja, fotoaparatas – tai mechaninis prietaisas, neturintis emocijų. Jis gali fotografuoti tai, ką norite, tačiau fotografavimo rezultatas – nuotrauka – tik dvimatis matytos aplinkos atvaizdas. Todėl fotografas privalo parodyti milžinišką išradingumą, kad jo nuotraukos pateisintų lūkesčius ir sugebėtų žiūrovams perteikti bent dalį emocinio matyto vaizdo turinio.

Pagrindinis dabarties – naujausių technologijų ir globalizacijos amžiaus – bruožas toks, kad sunku nustebinti meno vartotojus. Tikrai pastabus žvilgsnis išvelgia kasdienybėje tokias akimirkas, kurios kitiems praslysta tarsi nematomos. Visi mato, bet ne visi pastebi įdomiausias, išraiškiausias gyvenimo akimirkas! Fotografas iš pradžių privalo pastebėti ir tik po to nukreipti objektyvą. Kūrybinė sėkmė reikalauja:

- gebėjimo pastebėti ir atrinkti netipiškas gyvenimo akimirkas ar aplinkos niuansus;
- kiek galima geriau išnaudoti visas fotografavimo galimybes ir priemones siekiant įamžinti savo pastebėjimus ir norint atskleisti kūrinio esmę;
- nuotraukoms suteikti savitą vaizdavimo stilių, išsiskiriantį iš kitų fotomenininkų darbų.

Fotografas į aplinką turi žvelgti kiek kitaip nei įprasta. Svarbiausia pastebėti kažką originalaus, gražaus, savito ir naudojantis fotoaparatu sugebėti tai perteikti kitiems.

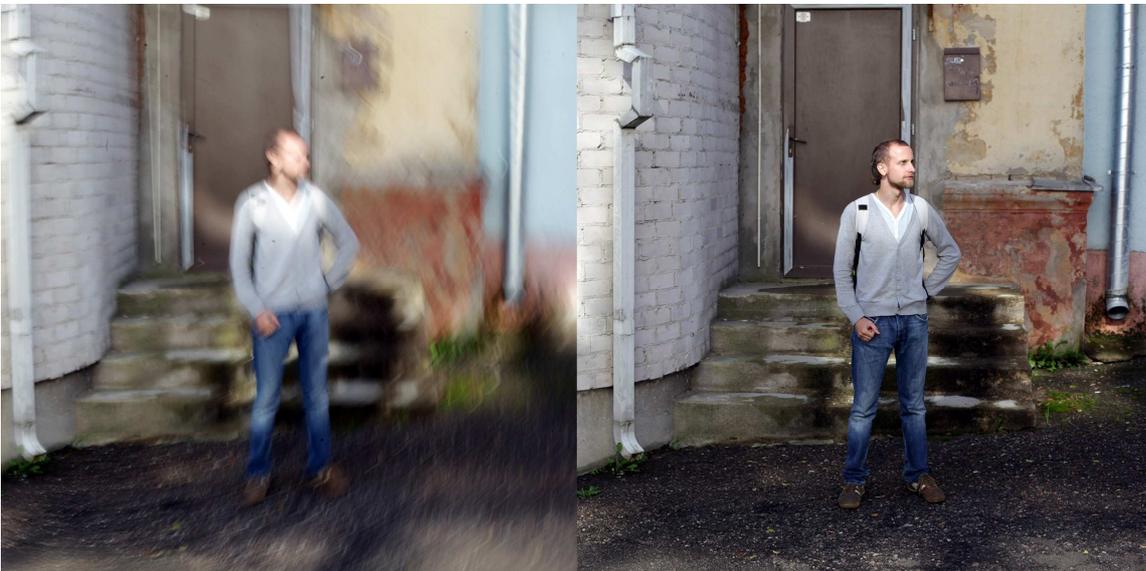
Pateikiame kelis dažniausiai pasitaikančius pradedančiųjų fotografų klaidų pavyzdžius:

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

1. Prieš fotografuodami nepamirškite nuimti fotoaparato dangtelio



2. Tvirtai laikykite fotoaparatą, kad šis rankose nejudėtų

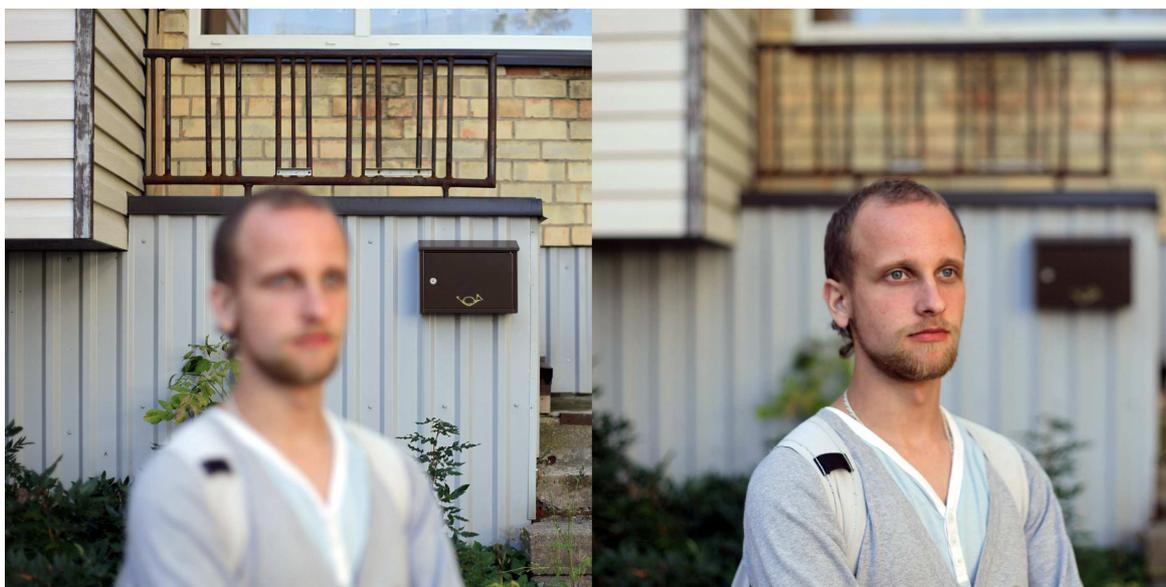


PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

3. Stebėkite, kad jūsų pirštas ar fotoaparato dirželis neužstotų objektyvo ar blykstės



4. Fotografuodami stebėkite kur suvedamas ryškumas (fokusas). Ryškus turi būti pagrindinis objektas, o ne fonas už jo



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

5. Stebėkite kur krenta jūsų šešėlis, kartais jis gali sugadinti visą nuotrauką



6. Kreivas horizontas nuotraukoje atrodo labai prastai. Horizonto linija neturi kirsti žmogaus kūno



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

7. Fotografuodami portretą, nenuėikite pernelyg toli nuo fotografuojamojo



8. Fotografuodami portretą stebėkite, kad antro plano daiktai neatsirastų tiesiai virš galvos



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

9. Fotografuodami portretą saulėtą dieną stenkitės, kad saulė apšviestų veidą, o ne nugarą. Jeigu būtina fotografuoti prieš saulę ir norite nuotraukoje matyti veidą – reikia panaudoti blykstę



10. Fotografuodami portretą patalpoje, atkreipkite dėmesį ar pakankamas apšvietimas



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

11. Fotografuodami žmogų su akiniais, stebėkite kaip krinta šviesa, kad nuotraukoje ji neatsispindėtų nuo akinių stiklų



12. Fotografuodami portretą stebėkite, kad pašaliniai daiktai neužstotų veido



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

13. Pagrindinis objektas neturi būti visiškai nustumtas į šoną



14. Fotografuodami savo (autoportreta) atspindį nenaudokite blykstės



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

15. Portretas bus įdomesnis, jeigu žmogus į jus atsisuks veidu, o ne nugarą



16. Vaikus fotografuokite pritūpę iki jų akių lygio



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

17. Fotografuodami peizažą stebėkite, kad jo neužstotų pašaliniai elementai



18. Kad peizažas nebūtų nuobodus, verta susirasti jį pagyvinantį elementą



19. Fotografuodami judesį, pasistenkite jį perteikti (angl. paning)



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

20. Fotografuodami daiktus, stenkitės perteikti jų formą/apimtį



21. Fotografuodami keletą daiktų (natiurmortą) pamąstykite apie jų tarpusavio ryšį



22. Integruotą blykstę naudokite tik būtiniais atvejais



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

23. Skaitmeniniuose fotoaparatuose verta pasirinkti didesnę raišką, kad nuotraukos būtų kokybiškos



24. Atkreipkite dėmesį kada kokia kompozicija labiau tinka (statmenas ar gulsčias kadras).



25. Nefotografuokite objekto prieš šviesą. T.y., nefotografuokit iš kambario į lauką, prieš saulę, prieš lempas. Žinoma, išskyrus tuos atvejus, kai norite gauti tik fotografuojamo objekto juodus kontūrus ir ryškų/šviesų foną, kaip kad saulėlydis su tamsiu mylimojo ar mylimosios profiliu.

26. Jei jau fotografuojat prieš šviesą ir aparate galima priversti veikti blykstę, tai įjunkit ją. Tada nuotraukoje matysis ir šviesus fonas ir fotografuojamas objektas, kurį apšvies blykstė.



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

27. Geriausias fotografavimo laikas - rytas ir vakaras, kai saulė yra žemai ir spinduliais išryškina daiktų kontūrus.
28. Portretus fotografuokite esant debesuotai dienai, jei ryškiai švies saulė, tai fotografuojamasis atrodys susiraukęs, be to bus labai ryškūs šešėliai.
29. Norėdamas sušvelninti šešėlius saulėtą dieną naudokite blykstę.
30. Spalvos yra išdavikės. Paprastai būna labai sunku padaryti kadra, kur viskas ne tik gerai sukomponuota, bet ir dera spalviškai. Todėl arba žiūrėkite, kad spalvos kadre derėtų arba paprašykite foto laboratorijoje, kad darytų juodai baltas nuotraukas.

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Praktiniai užsiėmimai:

....

1. Tema: Fotografijos istorija, Šviesos svarba fotografuojant.

Aprašymas: Moksleiviai šio praktinio užsiėmimo metu bus supažindinami su „Pinhole“ fotoaparatu. Įdomiai, žaismingai bus perteikiama fotografijos istorija ir šviesos svarba fotografijai.

2. Praktinis užsiėmimas „Vaiduokliai“



Tema: Išlaidymas, kompozicija, šviesa, judesys

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

3. Praktinis užsiėmimas „Fragmentas – ieškom - atrandam“

Tema: Kūrybinės išvalgos ieškojimas. Netikėto fragmento ieškojimas, fiksavimas.

Aprašymas: Šio praktinio užsiėmimo metu moksleiviai ieškos įdomių tekstūrų, spalvų.

Fotografuojant eksperimentuojama su apšvietimu, blykste, kompozicija ir pan.

4. Praktinis užsiėmimas „Darbas studijoje“

Aprašymas: Tai primena darbą studijoje, nes yra visa tam reikalinga įranga ir rekvizitai (fotoaparatas, studijinės blykštės, fonas ir t.t.). Kiekvienas mokinys, gali sudalyvauti fotografuodamas, fotografuodamąs ir truputėlį luktelėjęs – pamatyti rezultatą.

Lektorius, kartu su moksleiviais, padarytas nuotraukas retušuos ir atspausdins. Aptarus nuotraukas, išanalizavus klaidas, moksleiviai po teorinės paskaitos, atspausdintas nuotraukas galės išsinešti su savimi arba jos gali būti eksponuojamos mokyklos administracijos parinktoje vietoje.

Ši praktinė dalis apims visas metodinėje medžiagoje numatytas temas.



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Literatūros sąrašas:

- Hedgecoe John. Fotografijos knyga. Alma littera: Vilnius, 2007
- Kelby Scott. Skaitmeninė fotografija 2 dalis. Foto profas: Kaunas, 2008
- Kuzmina Tatjana, Kuzminas Jonas. Fotografijos meno pradmenys. Vadovėlis XI-XII klasei. Šviesa: Kaunas, 2007
- Kuzmina Tatjana, Kuzminas Jonas. Kūrybinė fotografija Fotografijos žanrai. Metodinis leidinys XI-XII klasei. Kaunas, 2008
- Klietkutė - Peleckienė Jolanta. Fotografijos įvadas. Vizualinių menų mokymai. Pakutuvėnai, 2010
- „Nikon school intro“ dalomoji medžiaga, 2009
- Peterson Bryan. Susipažinkite: ekspozicija. Foto profas: Kaunas, 2009
- <http://www.viva.lt>
- <http://www.efoto.lt>
- <http://www.mikasbinkis.lt>
- www.fotofabrikas.lt



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Naudingos nuorodos:

- http://alspox.blog.co.uk/2005/12/31/matchbox_pinhole~428481/
- <http://www.viva.lt/index.php?id=112>
- <http://www.viva.lt/index.php?id=106>
- <http://www.polia.info/JK/PDF/Knyga%20mazo%20formato.pdf>
- <http://www.pinhole.lt/lt/>
- http://www.colorpilot.com/comp_rules.html
- <http://www.fotofabrikas.lt/blogas/fotografuojau-lauke-blykstes-naudojimas-sauletu-oru/>
- <http://lt.wikipedia.org/wiki/Fotografija>
- <http://www.fotofabrikas.lt/blogas/redaguok-nuotraukas-internete/>
- <http://gizmodo.com/298520/photoshop-goes-online-and-free?tag=gadgetsadobe>
- <http://www.pixer.us/>
- <http://www.cellsea.com/>
- <http://www.picnik.com/app#/home/welcome>



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

***MENINIO UGDYMO –
FOTOGRAFIJOS
METODIKOS
DALOMOJI MEDŽIAGA***

Tikslinė grupė: V-VIII klasių mokiniai



Negaišk laiko patyčioms! Tu gali KURTI

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Bendroji dalis

FOTOGRAFIJA – ŠVIESOS UŽRAŠYMAS (gr. *photos* – šviesa, *grapho* – rašau).

Viskas paprasta – fotografas savo instrumentu **UŽRAŠO ŠVIESĄ**, atsispindinčią nuo fotografuojamo objekto. Šviesą jis užrašo ant šviesai jautraus pagrindo, įrengto fotoaparate - XX amžiuje tai dažniausiai būdavo fotojuosta, šiandien – jutiklis (matrica).

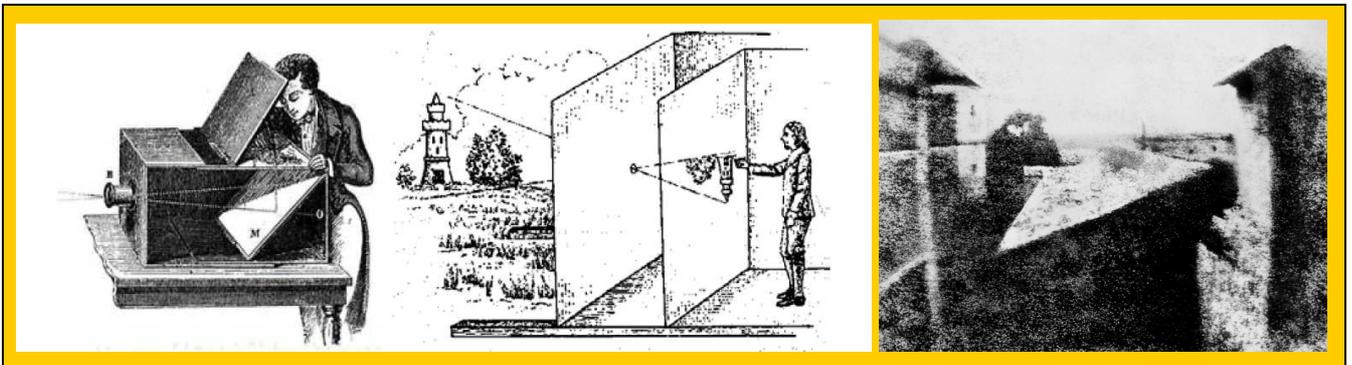
Fotografijos menas yra glaudžiai susijęs su kitais vaizduojamaisiais menais. Iš kitų vaizduojamųjų meno šakų fotografija išsiskiria tikimybe, kad kūrybinį sprendimą teks priimti žaibiškai, nes būtent fotografijai būdingas *akimirkos trapumas*.

Fotografijos istorija trumpai

Fotoaparatai sukurti tokiu pačiu principu kaip ir žmogaus akis. Vaizdas apverčiamas, t.y., vaizdas matomas atvirkščiai. Spalvos skirstomos pagal spindulio temperatūrą.

Camera obscura – pro mažą skylutę išsiskverbianti šviesa ant visiškai tamsios patalpos sienos projektuoja apverstą vaizdą. Taip buvo atrastas fotografavimo būdas. Šiuo būdu gaunamą išorinio vaizdo projekciją dailininkai perpiešdavo ant popieriaus.

Pirma sėkminga nuotrauka „Vaizdas į miesto stogus“ buvo padaryta 1827 metų birželį/liepą.



Camera obscura pavyzdžiai (paveikslėliai iš interneto)

„Vaizdas į miesto stogus“

Nicéphore Niépce's seniausia pasaulyje fotografija

Ją, naudodamas medžiagą, kuri būdama šviesoje sukietėja, padarė prancūzas Žosefas Niceforas Niepsas. Nuotraukai padaryti reikėjo 8 valandų ekspozicijos (buvimo šviesoje). Niepsas labai sunkiai sirgo ir vienam jam tęsti savo bandymų nebūtų pavykę. Tad 1829 metais Niepsas sutiko bendradarbiauti su prancūzu Luisu Daguerre. Originali Daguerre fotokamera svėrė apie 50 kg! Jos dydis prilygo vidutinio dydžio televizoriui, tačiau svėrė ši kamera tris kartus daugiau.

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Teigiama, kad Louis'o Daguerre 1838 metų pavasarį pačioje judriausioje Paryžiaus gatvėje darytoje nuotraukoje pirmą kartą užfiksuotas žmogus – tai nedidelė žmogaus figūrėlė. O kur kiti žmonės? Beveik visus žmones šioje nuotraukoje „nuplovė“ ilgas 10 minučių išlaikymas. Liko tik vienas džentelmenas, kuriam gana ilgai valė batus...



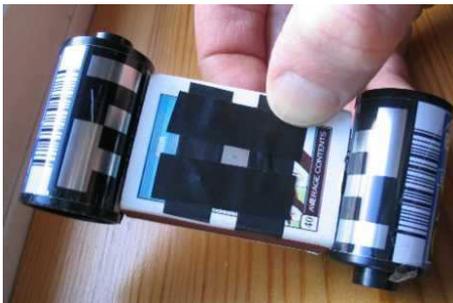
Louis Daguerre „Boulevard du Temple“, 1838

Nuotrauka iš interneto

Oficialiai šiuolaikinės (tokios, kokia mes ją dabar laikome) fotografijos gimimo data laikoma 1839 metų sausio 7 diena. Tą dieną prancūzas fizikas Fransua Arago Paryžiaus mokslų akademijoje paskelbė apie Niepso bei Daguerre išradimą ir jį čia pat visuomenei pademonstravo.

Pinhole – fotoaparatas be lęšio

Pinhole (angl. adatos skylutė) – tai fotoaparatas be objektyvo. Tiksliau be įprasto objektyvo. Jame šviesos srautas eina pro labai mažą skylutę ir projektuojamas ant šviesai jautraus paviršiaus. Norint gauti pakankamai ryškų vaizdą, skylutė turi būti gana maža – 0.1-0.5 mm. Tokia maža anga praeina pakankamai mažas šviesos srautas, todėl vaizdas eksponuojamas ilgai – nuo sekundžių iki dienų. Šiais laikais Pinhole technika fotografai naudojami tik dėl smalsumo ar entuziazmo, noro sukurti ypatingas meniškas nuotraukas. Jie gaminasi kameras iš kavos, arbatos, tabako, batų dėžučių, „coca colos“ skardinių ir t.t.



Pinhole fotoaparatai pagaminti iš degtukų dėžučių (Nuotraukos iš interneto)

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Fotografijos pagrindai

Nemanykite, kad norint padaryti įdomių nuotraukų, būtina pirkti brangų fotoaparata ar turėti visą kalną įvairios fotografavimo įrangos. Kad galėtumėte maksimaliai atskleisti fotografuojamo siužeto grožį, svarbu gerai žinoti savo fotoaparato galimybes. Juo geriau išmanysite savo fotoaparato valdymą, funkcijas ir objektyvo galimybes, tuo daugiau dėmesio galėsite skirti kompozicijai ir meninei raiškai.

Šviesa

Šviesa fotografijoje vienas iš esminių dalykų. Jei nebūtų šviesos, negalėtume užfiksuoti to, ką norime, kas mus supa – apskritai nieko.

Mūsų akys mato daug daugiau nei bet kokia technika – daugiau šviesos, daugiau pustonų ir daugiau subtilybių. Mus supančius daiktus matome todėl, kad jie yra apšviesti. Šviesa daro įtaką fotoatvaizdo įtaigumui ir veikia žiūrovo nuotaiką. Ji gali būti įvairaus intensyvumo, *natūralioji* arba *dirbtinė*, *kryptinga* arba *išsklaidyta*, *turinti koki nors atspalvį arba be jo*.

Šviesa gali apšviesti objektą iš įvairių pusių. Fotoatvaizdo komponavimas tiesiogiai priklauso nuo to, kaip apšviestos įvairios kadro dalys, kur yra išsidėstę šešėliai.

Šviesos kritimo kampas - dažniausiai naudojami 3 apšvietimo krypties tipai:

Frontalusis apšvietimas - tai toks apšvietimas, kai šviesos šaltinis (saulė, lempa, blykstė) šviečia iš priekio. *Šoninis* (kitaip dar *trijų ketvirčių*) *apšvietimas* suteikia fotografiniam atvaizdai išraiškingumo. Tai plastiškiausias apšvietimas. *Kontražūrinis apšvietimas* - priešpriešinė šviesa. Kontražūrinis apšvietimas būna tuomet, kai šviesos šaltinis yra už objekto, tiesiai priešais fotografa.



Frontalusis apšvietimas



Šoninis apšvietimas

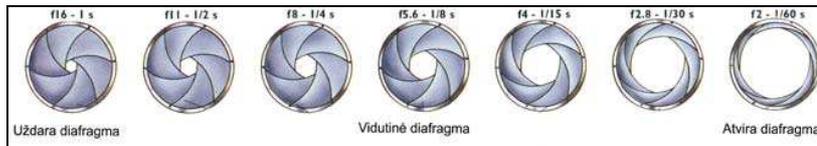


Kontražūrinis apšvietimas

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Diafragma

Diafragma – tai objektyve esanti kintamo dydžio anga (keliolikos persidengiančių metalinių plokštelių sistema) šviesai įleisti.



Judant plokštelėms, keičiama diafragmos reikšmė, kuri matuojama f skaičiumi. Diafragmos dydis objektyve nustatomas automatiškai (priklausomai nuo apšvietimo) arba rankiniu būdu – diafragmos prioriteto ar rankiniame režime. Objektyvo diafragmos skersmuo gali būti keičiamas sukant diafragmos žiedą. Kiekvienas žingsnis keičia įeinančios šviesos kiekį dvigubai.

Objektyvas

Objektyvas – tai sudėtinga optinė konstrukcija skirta vaizdo projektavimui ant šviesai jautraus paviršiaus (matricos ar juostos). Objektyvų lęšiai paprastai būna stikliniai, nors dabar sferiniams lęšiams gaminti vis dažniau naudojamos kokybiškos skaidrios plastmasės.

Pagrindiniai fotografavimo režimai

Skirtinguose fotoaparatus modeliuose fotografavimo programų raidės kiek skiriasi. Vienodai žymimos M, P ir AUTO programos. Sony, Fuji, Olympus, Nikon sistemose diafragmos prioriteto programa žymima raide A, išlaikymo prioriteto programa – S, o Canon, Pentax sistemose, atitinkamai – Av, Tv.

Automatinė programa pati tinkamiausia pradant fotografuoti. Šioje programoje fotoaparatas pats parenka visas reikšmes, todėl jums nebereikia galvoti apie išlaikymą, diafragmą ir jautrumą (ISO).

Blykstė nepakankamo apšvietimo sąlygomis pasikels ir suveiks automatiškai.

P programa yra taip pat automatinė programa, labai artima AUTO programai. Programa automatiškai nustato diafragmą ir išlaikymą, kad gautumėte tinkamai eksponuotą nuotrauką. Sukdami režimo išrinkimo diską galite pakeisti fotoaparato siūlomus nustatymus. P programoje atsižvelgdami į apšvietimo sąlygas pats galite pasirinkti ISO. Blykstę kontroliuojate pats, todėl esant reikalui ją turite pakelti.

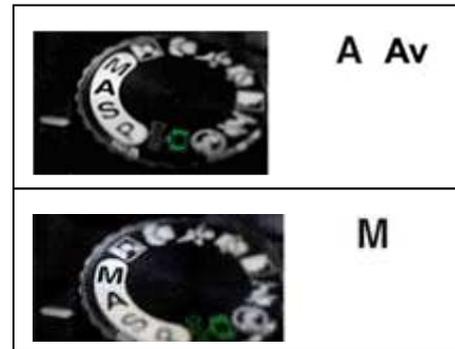


PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

S arba Tv programoje galioja išlaikymo prioritetas. Ši programa gera tuomet, kai pats norite parinkti specifinį išlaikymą, pavyzdžiui, norėdami užfiksuoti judėjimo efektą, arba meninėje nuotraukoje išryškinti judėjimo sukurtą neryškų vaizdą. Įvertindamas jūsų pasirinktą išlaikymą, fotoaparatas parenka tinkamą diafragmą, kad gautumėte gerai eksponuotą nuotrauką. S(Tv)-programoje atsižvelgdami į apšvietimo sąlygas pats galite pasirinkti ISO. Blykstę kontroliuojate pats, todėl esant reikalui ją turite pakelti.



A arba Av programoje galioja diafragmos prioritetas. Ši programa gera tuomet, kai pats norite kontroliuoti ryškumo gylį. Fotografuojant, pavyzdžiui portretą, reikalingas mažas kadro gylis, ir A(Av) programoje galite paprastai pasirinkti reikiamą diafragmos reikšmę. Įvertindamas jūsų pasirinktą diafragmą, fotoaparatas nustatys atitinkamą išlaikymą, kad gautumėte tinkamai eksponuotą nuotrauką. A(Av)-programoje atsižvelgdami į apšvietimo sąlygas pats galite pasirinkti ISO. Blykstę kontroliuojate pats, todėl esant reikalui ją turite pakelti.



M - rankinis režimas reiškia, kad jūs pats kontroliuojate visus fotoaparato nustatymus. Pats nustatote ir išlaikymo, ir diafragmos, ir ISO reikšmes. Kad gautumėte gerai eksponuotą nuotrauką naudokitės šviesos srauto matavimo įrenginiu. Vaizdo ieškiklyje matysite informaciją apie tai, ar jūsų parinkti nustatymai duos per trumpą ekspoziciją (nuotrauka bus per tamsi), per ilgą ekspoziciją (per šviesi) ar tinkamą ekspoziją. M režimas yra truputį lėtesnis, reikalaujantis daugiau laiko nustatymams, todėl labiau tinka fotografuoti nejudančius vaizdus. Blykstę kontroliuojate pats, todėl esant reikalui ją turite pakelti.

Išlaikymas

Išlaikymas – tai laiko tarpas, kurį fotoaparatas įleidžia šviesą.

Dažniausiai išlaikymo skaičiai būna labai maži – sekundės dalys. Kaip ir diafragma, išlaikymai yra padalinti į žingsnius. Šie žingsniai atrodo maždaug taip: 1/1000 s, 1/500 s, 1/250 s, 1/60 s, 1/30 s, 1/15 s, 1/4 s, 1/2 s, 1 s, 2 s. Kuo trumpesnis išlaikymas, tuo bus labiau „sustingę“ judantys objektai.



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Išlankymas 1/100 s (f/5,6; ISO 200)

Išlankymas 1/5 s (f/22; ISO 200)

Judančių objektų fotografavimo esmė – perteikti paties judėjimo dramatiškumą. Kartais išraiškingesnis bus „išaldytas momentas“, gautas naudojant labai trumpus išlankymus (1/250 s arba dar trumpesnius 1/1000 s), o kitais atvejais – „išplaukęs vaizdas“ (1/15 s ir ilgesnis išlankymas 1/30 s), tapybiškai perteikiantis judesį nuotraukoje.

Jautrumas (ISO)

Jautrumas matuojamas tam tikrais žingsniais, kurių kiekvienas keičia šviesos kiekį dvigubai. Šie žingsniai atrodo maždaug taip: 50, 100, 200, 400, 800, 1600, 3200. Norint gauti ypatingai „aštrią“ nuotrauką, rekomenduojama naudoti kuo mažesnio skaičiaus ISO. Didesnis jautrumas leidžia fotografuoti tamsesnėse vietose, kai kiti pasišvietimo būdai nėra prieinami (tarkime kai nenorite naudoti blykstės).

Baltos spalvos (B/W) balansas

Baltos spalvos balansas (*White Balance*) – tai apšvietimo šviesos atspalvio nustatymas. Dauguma skaitmeninių fotoaparatus tai puikiai atlieka automatinio balto balanso režimu.

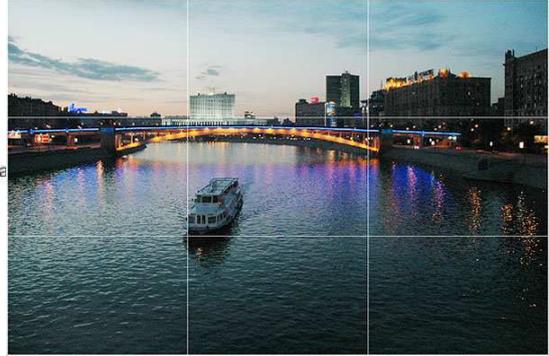
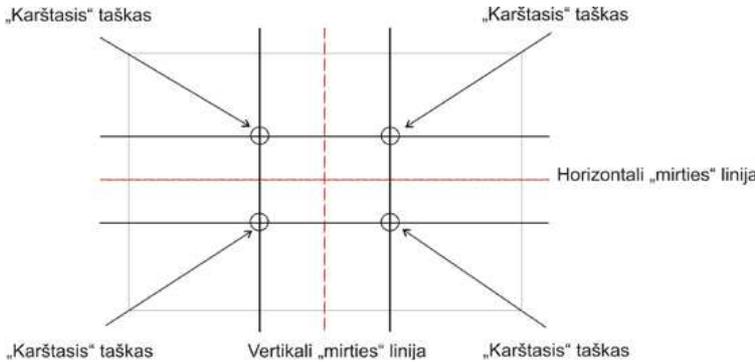
Standartiniai nustatymai retai tiksliai atitinka aplinkos šviesą, todėl sudėtingesnėse situacijose geriau naudotis rankiniu balto balanso nustatymu. Jį nustatant būtina turėti baltą paviršių. Pasirinkus minėtą režimą fotoaparatus reikia nukreipti į apšviestą baltą paviršių ir paspausti užrakto (ar kitą nurodytą) mygtuką. Tuo metu fotoaparatus užfiksuoja ant balto paviršiaus krintančios šviesos spektrą ir naudoja šią informaciją apdorodamas nuotraukas.

Kompozicijos pagrindai arba „kaip teisingai sukompnuoti kadra prieš fotografuojant“

Kompozicija – fotografijos elementų išdėstymas, jų tarpusavio ryšys ir santykis su visuma. Viena iš esminių kompozicijos taisyklių – „auksinio pjūvio“ taisyklė, kurios pagrindinė esmė – necentruoti fotografuojamo objekto kadro viduryje.

1. Nelaikykite fotografuojamo objekto centre
2. Mintimis padalinkite kadra į tris dalis vertikaliai ir į tris horizontaliai - ten kur tos linijos susikerta, gausime keturis taškus. Mūsų fotografuojamas objektas turi būti viename iš tų taškų.

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113



3. Kuriame iš šių keturių taškų talpinti fotografuojamą objektą reikia pasirinkti pagal tai, ką ir kaip objektas veikia. Paprastai reikia palikti objektui vietos kadre. T.y., jei fotografuojate žmogų, metantį akmenį į dešinę, tai galbūt reikia jį talpinti į kairinį viršutinį tašką, kad jo metimui kadre liktų vietos.

4. Nelaikykite horizonto per kadro vidurį. Pakelkite objektyvą aukščiau, kad matytųsi dangaus arba žemiau, kad matytųsi žemės. Tas pat apie visas linijas apskritai - **venkite, kad kadre būtų linijų, dalijančių jį į dvi lygias dalis.**

5. Žiūrėkite, kad jūsų kadro kraštas būtų lygiagretus su kuo nors kadre (su horizontu, namo siena, žmogaus kūnu, medžiu, ar dar kokia linija).

6. Gražu būna, kai fotografuojamas objektas būna įrėmintas kažkuo, kas yra aplinkoje pvz. medžių šakos aplink skrendantį paukštį ar tunelio kraštai įrėminantys atvažiuojantį traukinį.

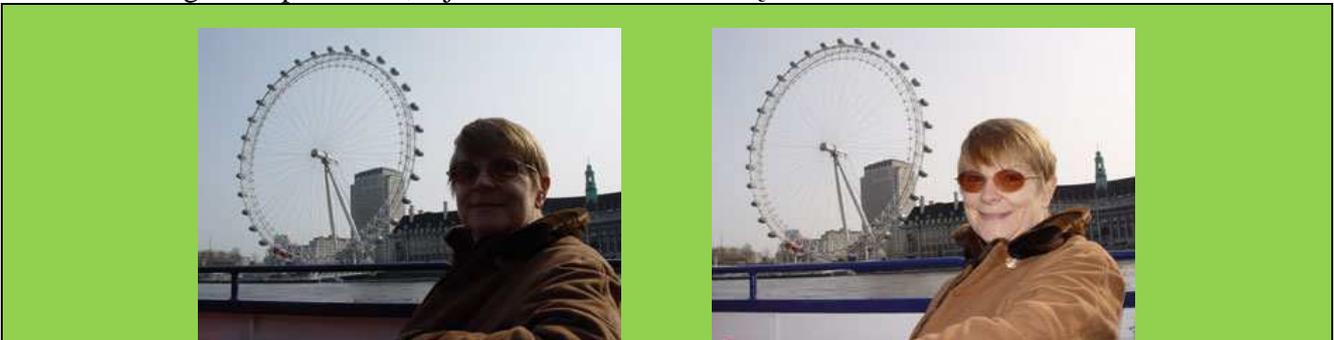
7. Gražu būna, kai nuotraukoje išskiriami trys planai - kažkas yra pirmame plane, pagrindinis veiksmas antrame plane ir fonas.

8. Stenkitės, kad fonas būtų neryškus ir „nerėkiantis“.

9. Nesistenkite į fotografiją sutalpinti kuo daugiau detalių, išskirkite siužetą.

Blykstė

Dažnai būna taip, kada fotografuojant lauke fonas įamžinamas pakankamai aiškiai ir šviesiai, o stovintis žmogus tampa tamsus, o jo veido bruožai sunkiai įžiūrimi.



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

Kaip šią problemą galima išspręsti paprasčiau?

Nenaudojant daug parametų koregavimų trūkstantį veido apšvietimą galime kompensuoti pasinaudoję aparate esančia blykste. Daugelis visiškai pamiršta, kad aparatas turi blykstę, kuria sėkmingai galime naudotis ir saulėtą dieną. Pateikti du pavyzdžiai, kuriuose aiškiai matyti skirtumai nuotraukose, kur blykstė nebuvo naudojama, ir kur blykstė panaudota

Siekiant išvengti raudonų akių nuotraukoje, kai fotografuojate tamsioje aplinkoje, taip pat ir lauke, įjunkite raudonų akių panaikinimo („red eye reduction“, „red eye removal“ ir kt.) režimą – blykstė prieš apšviesdama kadrą duos keletą labai silpnų impulsų, kurie privers akies vyzdį susitraukti (raudonos akys nuotraukose matomos tada, kai tiesioginė blykstės šviesa atsispindi nuo akių dugno kraujagyslių).

Nuotraukų redagavimas

Norite pakoreguoti sau brangią nuotrauką? Sumažinti ar net visai panaikinti „raudonų akių“ efektą? Fotografuojant nuotrauka gavosi neryški? Norite tai ištaisyti, bet neturite tam skirtų programų arba tiesiog Jūsų kompiuteris nėra pakankamai galingas? Yra keletas užsienio svetainių siūlančių nuotraukos korekcijas daryti tiesiog Internetu. Kelios iš jų: **PhotoShop Express, Pixier, Picnik, Cellsea** ir **kitos** (į www.google.lt įveskite raktąžodį „photo editor online“).

Su šiomis programomis Jūs galėsite pakeisti nuotraukos dydį, spalvų gamą, sukcentruoti vaizdą, taip pat pasukti, iškirpti, uždėti rėmelius, įterpti paveiksluką ar užrašyti savo žodžius. Pabaigę koreguoti galėsite atsisiųsti nuotrauką atgal į savo kompiuterį.

Patarimai pradedantiesiems fotografams 😊 😊 😊

1. Fotografuodami stebėkite kur suvedamas ryškumas (fokusas). Ryškus turi būti pagrindinis objektas, o ne fonas už jo



2. Stebėkite kur krenta jūsų šešėlis, kartais jis gali sugadinti visą nuotrauką



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

3. Kreivas horizontas nuotraukoje atrodo labai prastai. Horizonto linija neturi kirsti žmogaus kūno



4. Fotografuodami portretą, nenuėikite pernelyg toli nuo fotografuojamojo



5. Fotografuodami portretą stebėkite, kad antro plano daiktai neatsirastų tiesiai virš galvos



6. Fotografuodami portretą stebėkite, kad pašaliniai daiktai neužstotų veido



7. Portretas bus įdomesnis, jeigu žmogus į jus atsisuks veidu, o ne nugarą



8. Fotografuodami žmogų su akiniais, stebėkite kaip krinta šviesa, kad nuotraukoje ji neatsispindėtų nuo akinių stiklų



9. Fotografuodami portretą saulėtą dieną stenkitės, kad saulė apšviestų veidą, o ne nugarą. Jeigu būtina

10. Fotografuodami portretą patalpoje, atkreipkite dėmesį ar pakankamas apšvietimas

PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

fotografuoti prieš saulę ir norite nuotraukoje matyti veidą – reikia panaudoti blykstę



11. Pagrindinis objektas neturi būti visiškai nustumtas į šoną



13. Fotografuodami peizažą stebėkite, kad jo neužstotų pašaliniai elementai



15. Vaikus fotografuokite pritūpę iki jų akių lygio



12. Fotografuodami savo (autoportretą) atspindį nenaudokite blykstės



14. Integruotą blykstę naudokite tik būtiniais atvejais



16. Fotografuodami keletą daiktų (natiurmortą) pamąstykite apie jų tarpusavio ryšį



PROJEKTAS „NEGAIŠK LAIKO PATYČIOMS! TU GALI KURTI“ NR. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-113

17. Skaitmeniniuose fotoaparatuose verta pasirinkti didesnę raišką, kad nuotraukos būtų kokybiškos

18. Atkreipkite dėmesį kada kokia kompozicija labiau tinka (statmenas ar gulsčias kadras)



19. Nefotografuokite objekto prieš šviesą. T.y., nefotografuokite iš kambario į lauką, prieš saulę, prieš lempas. Žinoma, išskyrus tuos atvejus, kai norite gauti tik fotografuojamo objekto juodus kontūrus ir ryškų/šviesų foną.

20. Jei jau fotografuojat prieš šviesą ir aparate galima priversti veikti blykstę, tai įjunkit ją. Tada nuotraukoje matysis ir šviesus fonas ir fotografuojamas objektas, kurį apšvies blykstė.

21. Geriausias fotografavimo laikas - rytas ir vakaras, kai saulė yra žemai ir spinduliais išryškina daiktų kontūrus.

22. Portretus fotografuokite esant debesuotai dienai, jei ryškiai švies saulė, tai fotografuojamasis atrodys susiraukęs, be to bus labai ryškūs šešėliai.

23. Norėdamas sušvelninti šešėlius saulėtą dieną naudokite blykstę.

AČIŪ UŽ DĖMESĮ!!!
GERO LAIKO FIKSUOJANT GRAŽIAS AKIMIRKAS!!!

